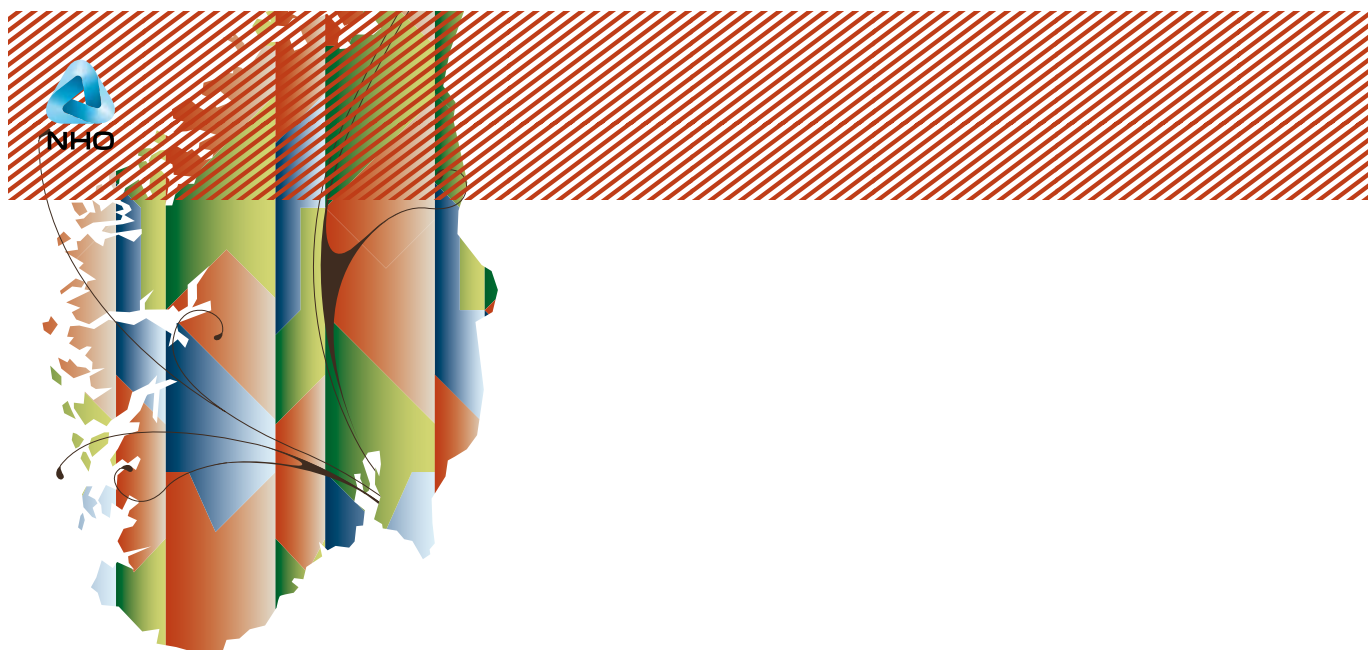

NæringsNM og Attraktivitetsbarometeret 2009

Forord

Dette er sjette gang Telemarksforsking har utarbeidet NæringsNM for NHO, og tredje gang Attraktivitetsbarometeret publiseres. Denne gangen er NæringsNM og Attraktivitetsbarometeret samlet i samme rapport.

Attraktivitetsbarometeret viser hvilke regioner og kommuner som har høyest attraktivitet som bosted, mens NæringsNM måler og sammenlikner næringsutviklingen i regioner og kommuner. Bostedsattraktivitet og næringsutvikling er de to viktigste drivkreftene for regional utvikling, og noen regioner og kommuner lykkes på begge fronter. Til slutt i denne rapporten ser vi på hvordan regionene og kommunene gjør det på Attraktivitetsbarometeret og i NæringsNM samlet.

Knut Vareide ved Telemarksforsking har gjennomført analysene og skrevet rapporten. Data fra rapporten kan studeres interaktivt på

<http://naringsnm.nho.no>.

Knut Vareide

Forsker

Innhold

NÆRINGSNM	3
NæringsNM for regioner - hovedresultater	4
NæringsNM for kommuner - hovedresultater.....	5
Lønnsomhet regioner.....	6
Lønnsomhet kommuner	7
Vekst regioner	8
Vekst kommuner.....	9
Nyetableringer regioner.....	10
Nyetableringer kommuner	11
Næringslivets størrelse - regioner	12
Næringslivets størrelse - kommuner	13
Næringsutvikling i fylkene	14
ATTRAKTIVITETSBAROMETERET	15
Attraktivitetsbarometeret for regioner	16
Attraktivitetsbarometeret for kommuner	19
Attraktivitet for barnefamilier og unge voksne i regioner	20
Attraktivitet for barnefamilier og unge voksne i kommunene.....	21
Attraktivitet for innvandrere	22
Attraktivitet for innvandrere i kommunene	23
MEST VELLYKKEDE REGION	24
Mest vellykkede kommune	25
Kombinasjon av attraktivitet og næringsutvikling.....	26
Vedlegg - Liste over regionene	27

NæringsNM

Dette er det sjette NæringsNM. Tidligere har NæringsNM vært basert på fire indikatorer. I årets NæringsNM har antall indikatorer blitt utvidet til ti. NæringsNM er som før sammensatt av fire forskjellige mål; lønnsomhet, vekst, nyetableringer og næringslivets størrelse, men de tre første målene er nå basert på hver sin indeks med tre forskjellige indikatorer. Denne utvidelsen av indikatorsettet skal gi en mer nøyaktig og "rettferdig" næringslivsindeks.

NæringsNM	Nytableringer	Etableringsfrekvens: Antall nyregistrerte foretak som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året
		Bransjejustert etableringsfrekvens: Basert på etableringsfrekvens, justert for effekten av bransjestrukturen
		Vekst i antall foretak: Etableringsfrekvensen fratrukket nedlagte foretak
	Lønnsomhet	Andel foretak med positivt resultat før skatt
		Bransjejustert lønnsomhet: Andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for effekten av bransjestrukturen
		Andel foretak med positiv egenkapital
	Vekst	Andel foretak med omsetningsvekst høyere enn prisstigningen (KPI)
		Andel foretak med realvekst justert for effekten av bransjestrukturen
		Andel foretak med vekst i verdiskaping
	Næringslivets størrelse	Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen

Nyetableringer i regioner og kommuner blir nå målt med tre indikatorer. Den første, etableringsfrekvens, var tidligere den eneste indikatoren. Nå måler vi også etableringsfrekvensen fratrukket virkningen av bransjestrukturen i regioner og kommuner. Denne indikatoren viser om regionen har få eller mange etableringer når vi tar hensyn til at etableringsfrekvensen varierer mye mellom ulike bransjer. Den tredje indikatoren er vekst i antall foretak.

Lønnsomheten i regionenes næringsliv blir som før målt med andelen foretak med positivt resultat før skatt. I tillegg har vi målt andelen lønnsomme foretak justert for bransjestrukturen. Den tredje indikatoren er andel foretak med positiv egenkapital.

Vekst i regionene er målt med andel foretak med omsetningsvekst større enn prisstigningen. Også

her har vi en andre indikator som justerer dette målet for bransjestruktur. Den tredje indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskaping.

Indikatoren "næringslivets størrelse" er uendret fra tidligere NæringsNM. Her er det antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen som er eneste indikator.

For hver indikator rangeres regioner og kommuner. Rangeringsnumrene legges så sammen innenfor hver gruppe, for å kåre regioner og kommuner som kommer best ut.

Til slutt summeres rangeringsnumrene for de fire indeksene etablering, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse. Den regionen og kommunen som har lavest sum, kommer ut som vinner av årets NæringsNM.

NæringsNM for regioner - hovedresultater

NæringsNM måler næringsutviklingen i regionene i Norge ut fra fire forhold: Nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets relative størrelse. Det er tall for 2008 som danner grunnlaget for årets NæringsNM. Regionenes rangering for disse fire forholdene danner utgangspunktet for kåringen av beste næringsregion i 2009.

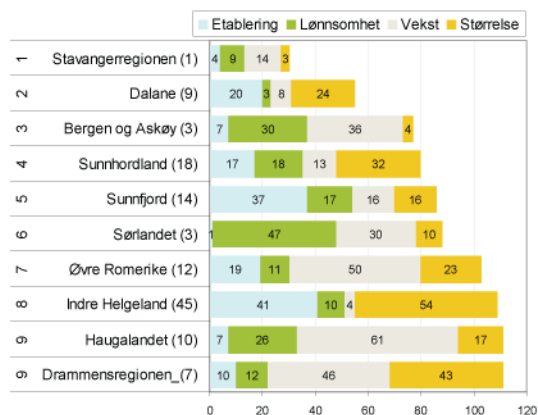
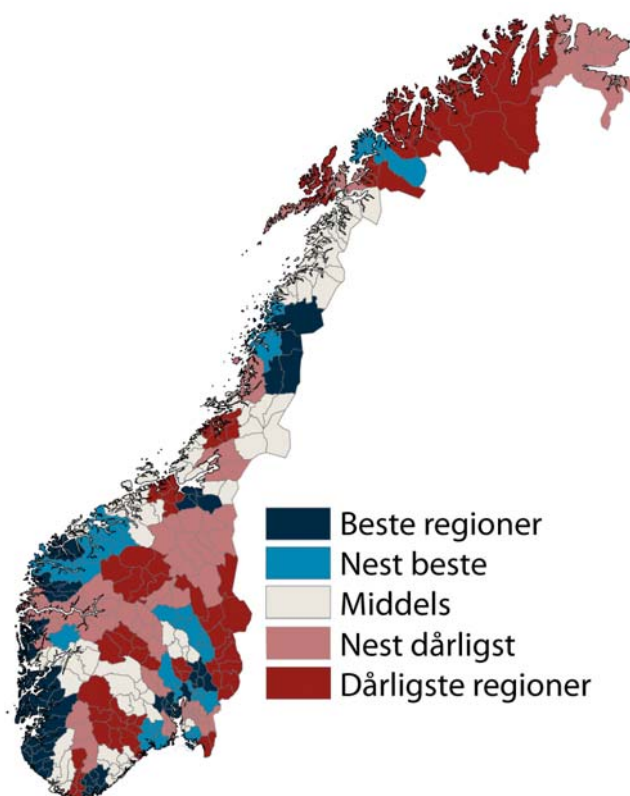
Stavangerregionen er den regionen som gjorde det best i NæringsNM 2009, for femte år på rad. Etter Stavangerregionen kommer fire regioner fra Vestlandet på de neste plassene.

Seks av de ti regionene som er på topp, er også blant de beste den siste femårsperioden.

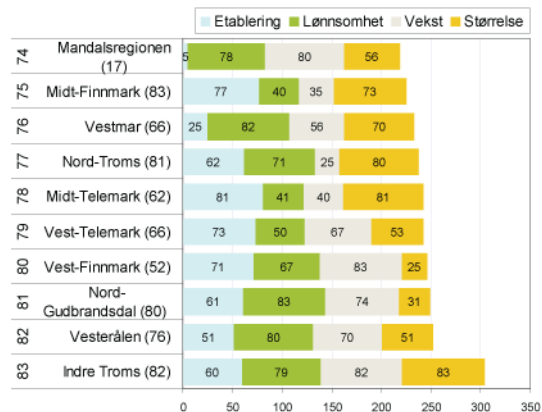
Fjorårets overraskelse var Indre Helgeland på tiende plass, som har klatret opp på åttendeplass i år.

Regioner som vanligvis skårer høyt, men som ikke kom med blant de ti beste i årets NM, er Oslo på plass nummer 15, Trondheimsregionen på 12. plass og Akershus Vest på 17. plass.

Blant regionene som gjør det dårligst, er det overraskende å finne Mandalsregionen som var åttende beste region i fjor. Telemark skuffer også, og har hele tre av fire regioner med blant de ti svakeste. Nord-norske regioner dominerer mindre i år enn tidligere blant de ti svakeste.

Figur 1: De ti beste regionene i NæringsNM 2009. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de fire målene, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

Figur 2: De ti dårligste regionene i NæringsNM 2009. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de fire målene, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

NæringsNM for kommuner - hovedresultater

NæringsNM for kommuner er utarbeidet etter samme metode som for regioner. Kommunene er rangert for hver av de fire målene, og deretter er rangeringstallene summert.

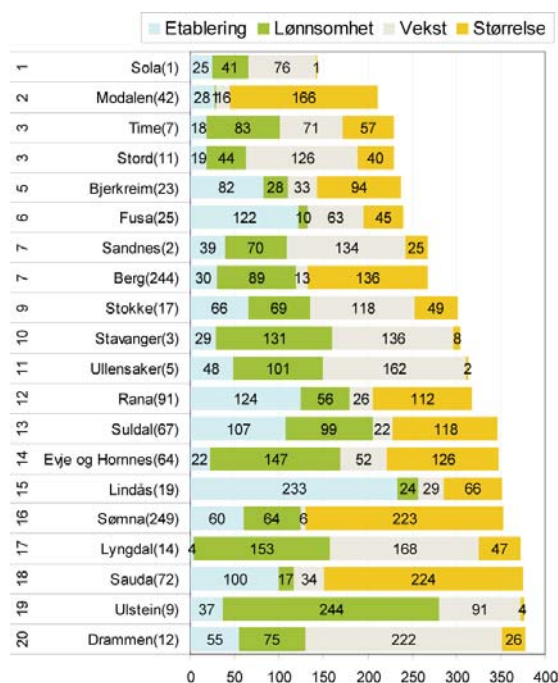
Sola vant NæringsNM 2009, fulgt Modalen på andreplass og Time og Stord som delte tredje plassen.

Ser vi på de siste fem årene, er det også Sola som har best næringsutvikling, fulgt av nabo-kommunene Sandnes og Stavanger. De største byene Oslo, Bergen og Trondheim er alle høyt plassert, på plassene 73, 30 og 44.

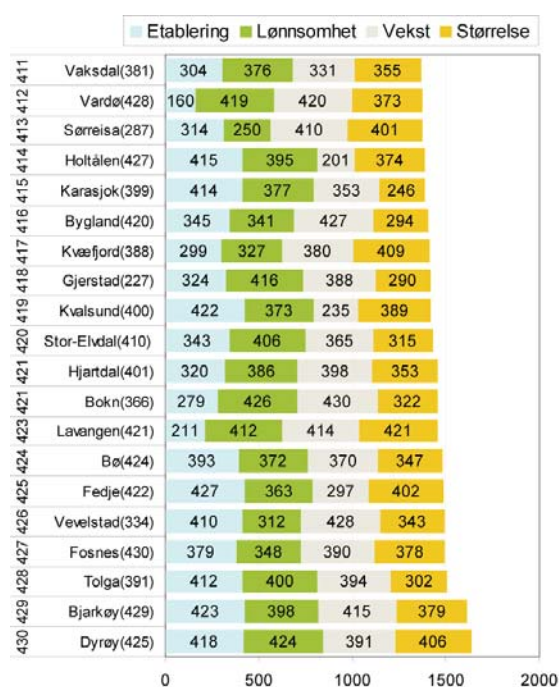
Hele syv av de 20 beste kommunene i landet er lokalisert i Rogaland. 12 av de 20 beste kommunene er fra Vestlandet. Østlandet har bare tre kommuner med. Tre kommuner fra Nord-Norge er med på listen over de 20 beste kommunene.

De 20 kommunene med den dårligste næringsutviklingen er alle små kommuner, med forholdsvis lite næringsliv. Ingen av disse kommunene har 100 regnskapspliktige foretak. Dette står i kontrast til listen over de beste kommunene, hvor de fleste er forholdsvis store kommuner. Noen små kommuner kom likevel med på listen over de beste i 2008, som Modalen, Berg og Sømna. For de aller minste kommunene vil det være store tilfeldige utslag fra år til år.

Ti kommuner fra Nord-Norge er med på lista over de 20 kommunene med svakest næringsutvikling.

Figur 3: De 20 best rangerte kommunene i NæringsNM 2009. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de fire målene, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes er rangering de siste fem årene blant 430 kommuner.

Figur 4: De 20 lavest rangerte kommunene i NæringsNM 2009. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de fire målene, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes er rangering de siste fem årene blant 430 kommuner.

Lønnsomhet regioner

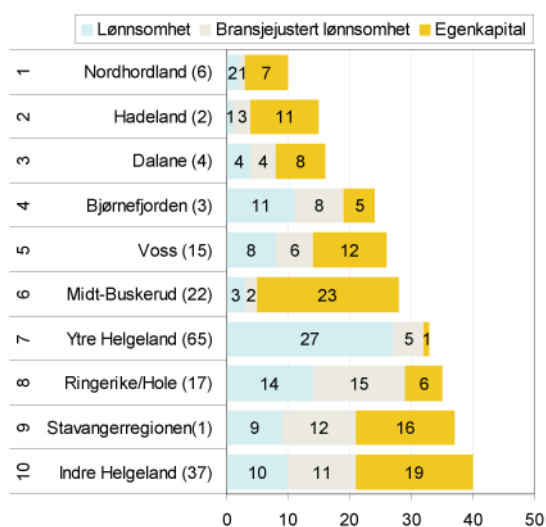
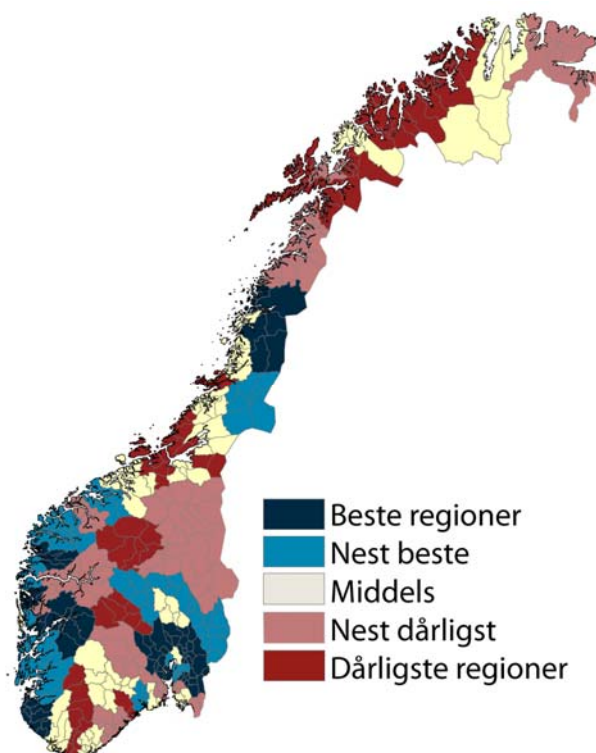
Vi har målt lønnsomheten i næringslivet i regionene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er andel foretak med positivt resultat før skatt. Den andre indikatoren er andel foretak med positivt resultat før skatt, justert for bransjestrukturen i regionene. Den siste indikatoren er andel foretak med positiv egenkapital. Den endelige lønnsomhetsindeksen er basert på regionenes rangering med hensyn til de tre lønnsomhetsindikatorerne.

Andelen lønnsomme foretak i Norge sank brått i 2008. I 2007 var andelen foretak med positivt resultat før skatt på 72,7 prosent. I 2008 var tilsvarende andel 65,0.

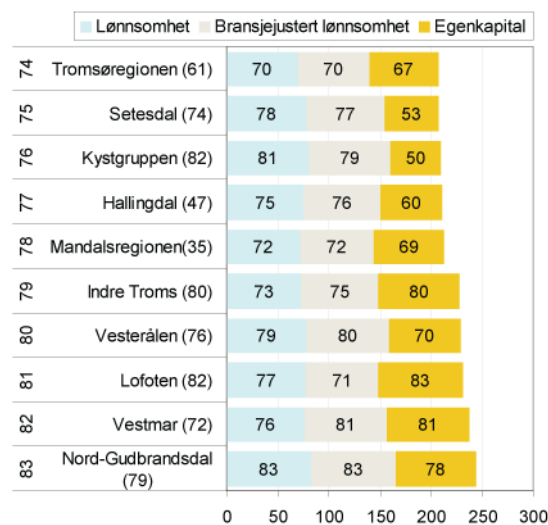
Nordhordland hadde den beste lønnsomheten av alle regionene i 2008. Nordhordland hadde også best lønnsomhet i 2007. Fire andre Vestlands-regioner er med blant de ti regionene med høyest lønnsomhet. Stavangerregionen er nummer ni i 2008, men har den beste lønnsomheten dersom vi bruker tall fra alle årene fra 2004 til 2008.

To regioner fra Nord-Norge er med blant de mest lønnsomme regionene. Ytre Helgeland og Indre Helgeland har ikke hatt særlig god lønnsomhet tidligere.

Blant regionene med dårligst lønnsomhet finner vi mange regioner som har hatt svak lønnsomhet i mange år. Mandalsregionen overrasker negativt med å komme på denne listen, ettersom denne regionen har hatt god lønnsomhet tidligere.

Figur 5: De ti regionene med best lønnsomhet. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre lønnsomhetsindikatorerne, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

Figur 6: De ti regionene med dårligst lønnsomhet. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre lønnsomhetsindikatorerne, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

Lønnsomhet kommuner

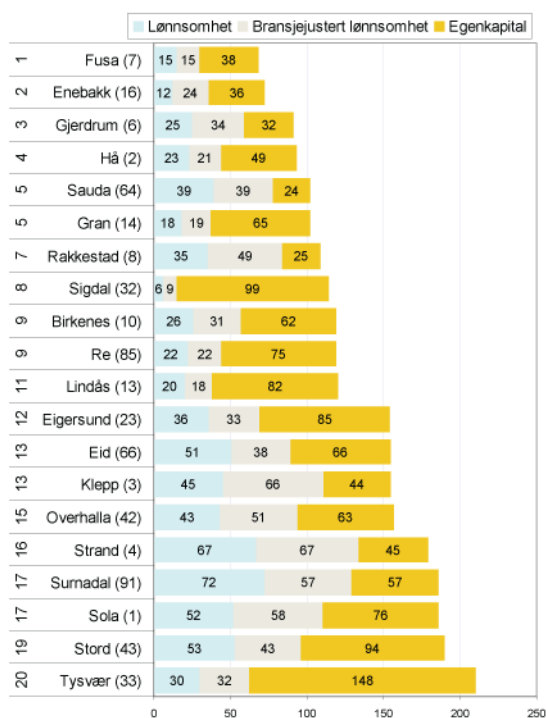
Lønnsomhetstallene for næringslivet i kommunene er basert på samme metode som for regioner. I rangeringen av mest lønnsomme kommuner viser vi bare kommuner med over 100 innsendte regnskap i denne rapporten.

Fusa var den kommunen som hadde det mest lønnsomme næringslivet i 2008. Hordalandskommunen var nummer fire med hensyn til lønnsomhet i fjorårets NæringsNM. Det er hele 12 kommuner fra Vestlandet på listen over de 20 kommunene med best lønnsomhet i næringslivet. I fjor var 11 av 20 av kommunene på denne listen fra Østlandet, i år bare seks.

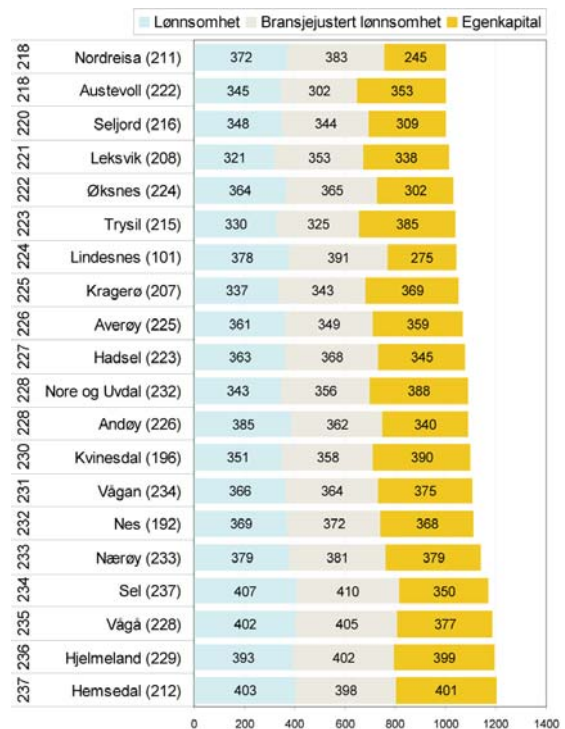
Østlandet har egentlig best forutsetninger for lønnsomhet, ettersom kommunene i denne landsdelen er mer folkerike og har sterkest befolkningsvekst. Dette er faktorer som påvirker næringslivets lønnsomhet positivt. Likevel dominerer Vestlandet når det gjelder lønnsomhet.

Hemsedal har den dårligste lønnsomheten, av de kommunene som er store nok til å delta i denne konkurransen.

Listen over kommunene med det minst lønnsomme næringslivet er mer geografisk spredt enn tidligere. Før var det et flertall kommuner fra de nordligste fylkene på denne lista, nå er det mer jevnt fordelt.

Figur 7: Kommuner med høyest rangering på lønnsomhetsindeksen. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre lønnsomhetsindikatorerne, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir kommunens rangering for perioden 2004-2008.

Figur 8: Kommuner med lavest rangering på lønnsomhetsindeksen. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre lønnsomhetsindikatorerne, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir kommunens rangering for perioden 2004-2008.

Vekst regioner

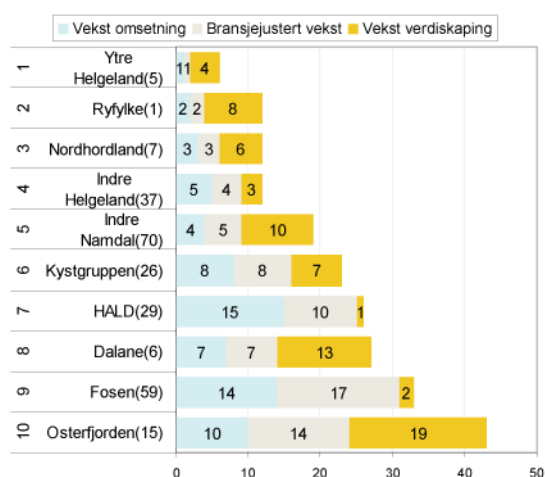
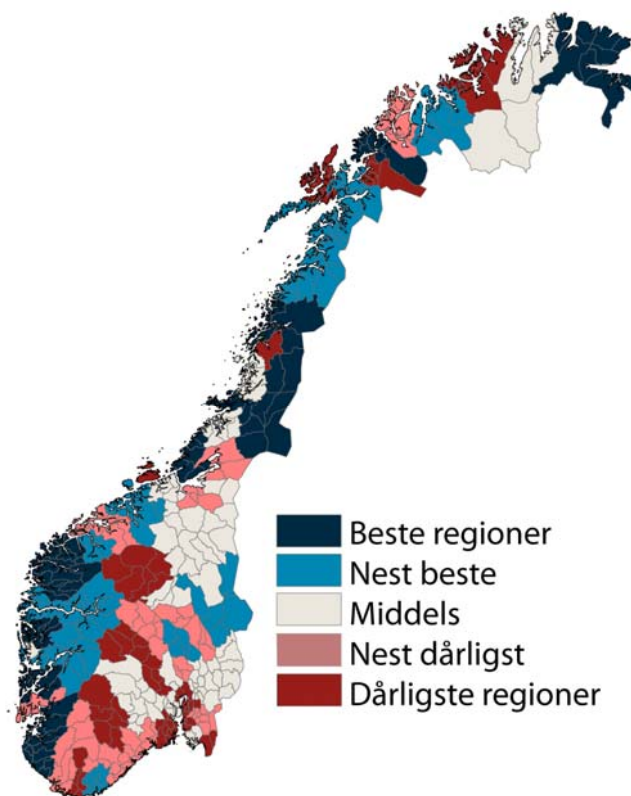
Vi har målt veksten i næringslivet i regionene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er andel foretak med realvekst. Den andre indikatoren er andel vekstforetak, justert for bransjestrukturen i regionene. Den siste indikatoren er andel foretak med vekst i verdiskapingen. Den endelige vekstindeksen er basert på regionenes rangering med hensyn til de tre vekstindikatorerne.

I 2008 hadde litt over halvparten, 52,3 prosent, av foretakene i Norge en vekst i omsetning høyere enn prisstigningen. Dette var et stort fall fra 2007, da 65,5 prosent av alle foretakene hadde realvekst.

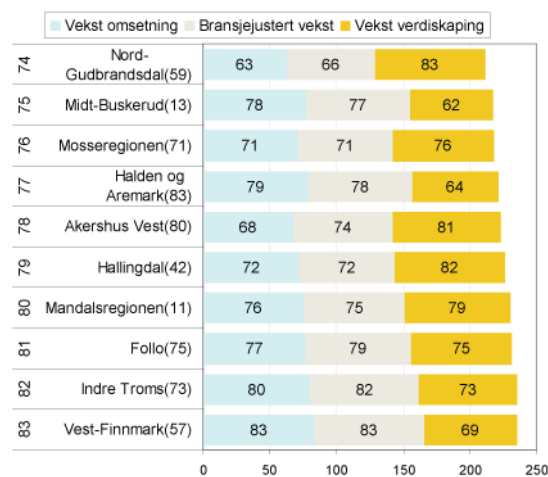
Ytre Helgeland hadde best vekst i næringslivet i 2008 når vi summerer de tre vekstindikatorerne. Ryfylke har best vekst når vi ser på de siste fem årene. Blant de ti beste vekstregionene finner vi noen overraskelser, det vil si regioner som ikke har gjort det bra tidligere, som Indre Namdal og Fosen.

Lavest andel vekstforetak hadde Vest-Finnmark, som tidligere har gjort det ganske bra. Regioner som Mandalsregionen og Midt-Buskerud er andre overraskelser på listen over regioner med lavest vekst i 2008.

Av kartet kan vi se at regionene på Østlandet gjør det påfallende svakt på vekstindeksen i 2008. Kontrasten til Vestlandet er stor, der nesten alle regionene skårer høyt på vekstindeksen.

Figur 9: De beste vekstregionene. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre vekstindikatorerne, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

Figur 10: De svakeste vekstregionene. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre vekstindikatorerne, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

Vekst kommuner

Veksttallene for næringslivet i kommunene viser stor variasjon. Samtidig er det ikke så klare geografiske mønstre når det gjelder vekst som for lønnsomhet og nyetableringer. Mange kommuner i distriktene har høy andel vekstforetak i 2008. I rangeringen viser vi bare kommuner med over 100 innsendte regnskap.

Meløy kommune i Nordland kom best ut på vekstindeksen i NæringsNM 2009, av kommuner med over 100 regnskapspliktige foretak. Meløy hadde høy rangering på alle de tre indikatorene for vekst.

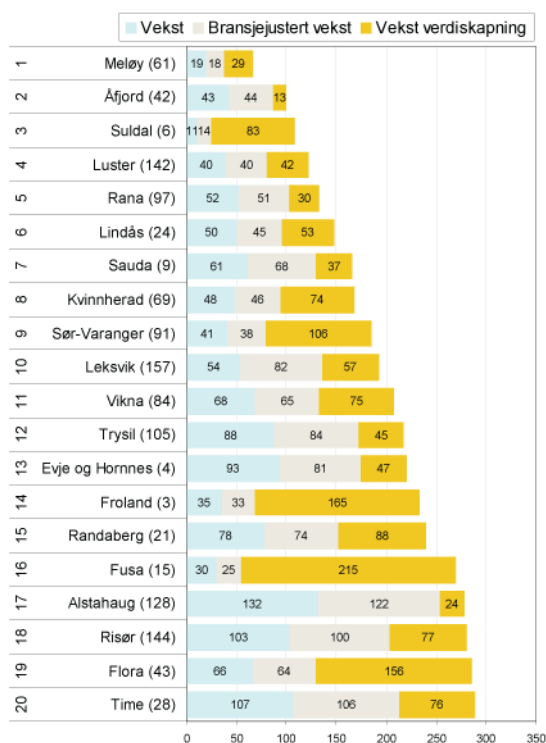
Etter Meløy kom Åfjord fra Sør-Trøndelag og Suldal fra Rogaland.

Listen over kommuner med best vekst i næringslivet er dominert av små kommuner og distriktskommuner. Rana er den eneste store kommunen blant de 20 beste vekstkommunene.

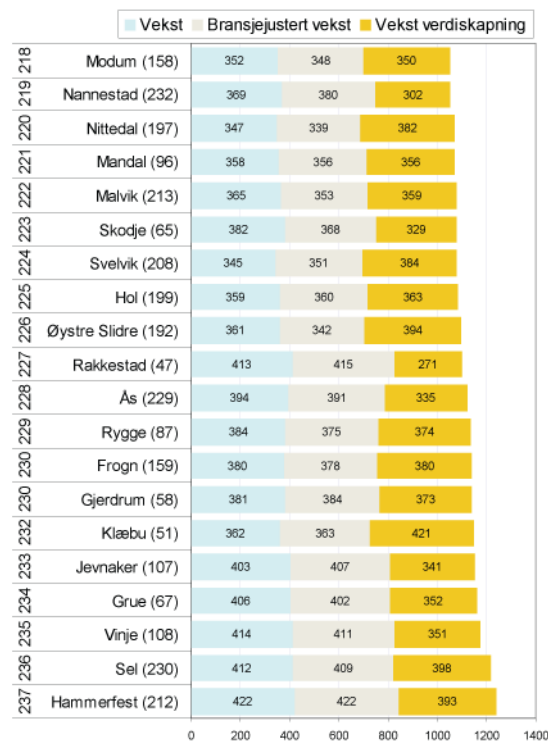
Hammerfest hadde lavest skår på vekstindeksen i NæringsNM 2009, for andre år på rad. I denne kommunen svinger veksten mye fra år til år. I 2005 var dette en av kommunene med flest vekstforetak.

Mandal er den største kommunen av de som har lavest vekst. Mandal har vært en sterk næringslivskommune tidligere, og er uventet å finne blant regioner med lavest vekst.

Også kommuner som Rakkestad, Gjerdrum, Klæbu og Grue er kommuner med god vekst tidligere.

Figur 11: Kommunene med høyest rangering på vekstindeksen. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre vekstindikatorne, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir kommunens rangering for perioden 2004-2008.

Figur 12: Kommunene med lavest rangering på vekstindeksen. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre vekstindikatorne, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir kommunens rangering for perioden 2004-2008.

Nyetableringer regioner

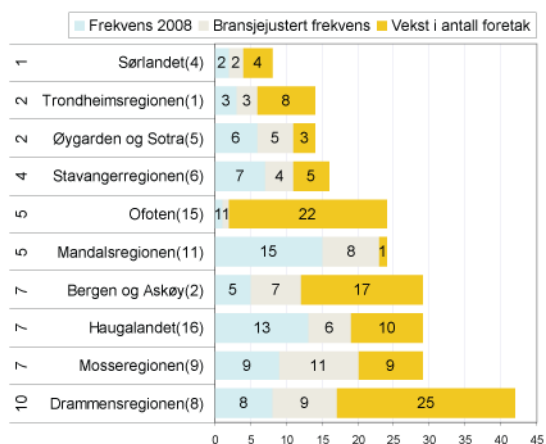
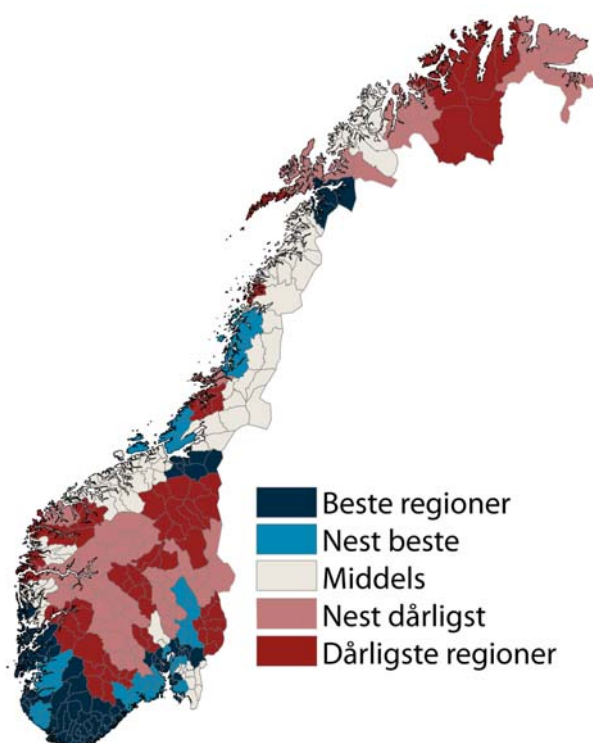
Vi har målt nyetablering i regionene ved hjelp av tre indikatorer. Den første indikatoren er etableringsfrekvens, dvs nyregistrerte foretak som andel av eksisterende antall foretak. Den andre indikatoren er etableringsfrekvensen justert for bransjestrukturen i regionene. Den siste indikatoren er vekst i antall foretak, dvs nyregistrerte fratrukket nedlagte som andel av eksisterende foretak. Den endelige etableringsindeksen er basert på regionenes rangering med hensyn til de tre etableringsindikatorer.

Antall nyregistrerte foretak sank i 2008, for andre år på rad. Etableringsfrekvensen på landsbasis i 2008 var på 7,4 prosent, en nedgang fra 9,1 prosent i 2006.

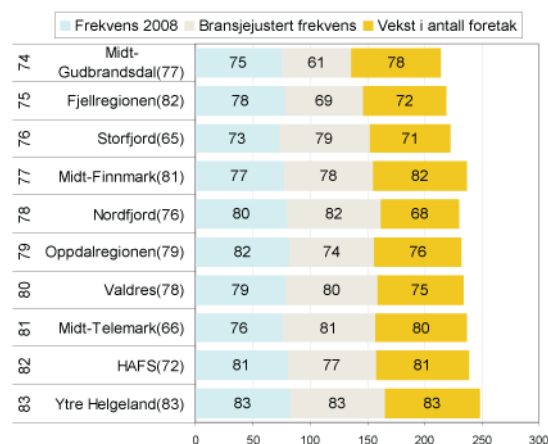
Sørlandet kom best ut på etableringsindeksen, etter å ha blitt rangert blant de fire beste regionene på alle de tre indikatorene. Trondheimsregionen er nummer to, mens Øygarden og Sotra er nummer tre.

Ofoten hadde, noe overraskende, den høyeste etableringsfrekvensen i 2008. Det har alltid vært Oslo, Trondheim eller Bergen som har hatt høyest etableringsfrekvens tidligere. Ofoten hadde også høyest bransjustert etableringsfrekvens, men hadde mange nedlagte foretak, slik at veksten i antall foretak ikke ble særlig høy. Oslo ble nummer 11 og falt ut av ti på topp-listen.

Mange av regionene med lavest etableringsaktivitet i 2008 har også hatt få nyetableringer tidligere, men Midt-Telemark har aldri vært blant de ti dårligste når det gjelder etableringer tidligere.

Figur 13: De ti beste regionene på etableringsindeksen 2008. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre etableringsindikatorer, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

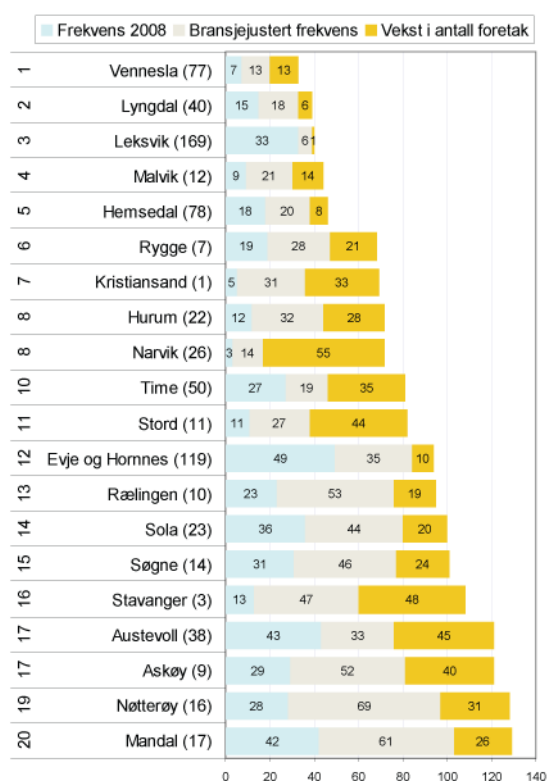
Figur 14: De ti svakeste regionene på etableringsindeksen. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre etableringsindikatorer, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir regionenes rangering for perioden 2004-2008.

Nyetableringer kommuner

Utvidelsen av indikatorsettet for nyetableringer gjør at de største byene dominerer mindre. De største byene har hatt en bransjestruktur som fører til høyere omløp av foretak. Når vi har med indikatorer som korrigerer for ulik bransjestruktur og nedleggelse, blir målingen mer presis, og små kommuner vil også kunne komme høyt opp. I rangeringen viser vi bare kommuner med over 100 innsendte regnskap.

Vennesla i Vest-Agder er norgesmester i etableringer i NæringsNM 2009. Lyngdal fra samme fylke er nummer to. I tillegg er Kristiansand, Mandal og Søgne også med på 20 på topp fra Vest-Agder. Kristiansand er beste kommune når vi ser på de siste fem årene. Vest-Agder står fram som det beste etableringsfylket i 2008.

Oslo, Bergen og Trondheim har falt ut av lista over de 20 beste etableringskommunene i 2008. Tidligere var etableringsfrekvensen eneste indikator, men i 2008 har vi utvidet med en bransjustert etableringsfrekvens, samt en indikator for vekst i antall foretak.

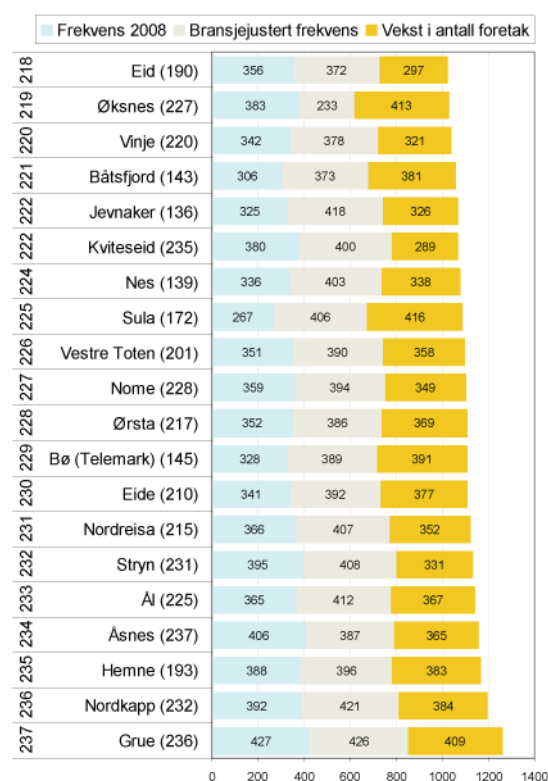

Figur 15: Kommunene med høyest skår på etableringsindeksen. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre etableringsindikatorer, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir kommunens rangering for perioden 2004-2008.

De største byene skårer svakere på de to nye indikatorene, fordi de har en bransjestruktur som automatisk gir høy etableringsfrekvens, og fordi det er forholdsvis mange nedleggelse i de største byene. Stavanger er likevel med blant de 20 beste etableringskommunene i årets NM.

Steder med høy befolkningsvekst har en tendens til å få mange nyetableringer. På den bakgrunn skulle en forvente flere kommuner fra Østlandet blant kommunene med høyest etableringsfrekvens.

Det er fem kommuner fra Østlandet med blant de 20 beste, mens det er seks fra Vestlandet. På lista over kommunene som skårer svakest, er det 11 kommuner fra Østlandet.

Figur 16: Kommunene med lavest skår på etableringsindeksen. Tallene i figuren viser rangeringsnummeret for de tre etableringsindikatorer, som er summert (horisontal akse). Tallene i parentes angir kommunens rangering for perioden 2004-2008.

Næringslivets størrelse - regioner

Den siste indikatoren i næringslivsindeksen er næringslivets relative størrelse, eller næringstetthet. Dette har vi målt ved antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av befolkningen. Regioner med et relativt stort næringsliv skårer da høyere enn regioner med lite næringsliv.

Oslo er ikke bare den største kommunen i folketall. Hovedstaden er også desidert størst når det gjelder næringsliv. Den relative størrelsen til næringslivet i Oslo er også høyest i landet. I Oslo tilsvarer antall sysselsatte i næringslivet 56,7 prosent av folketallet.

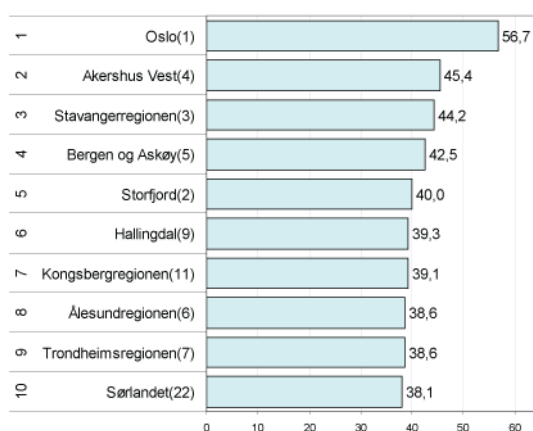
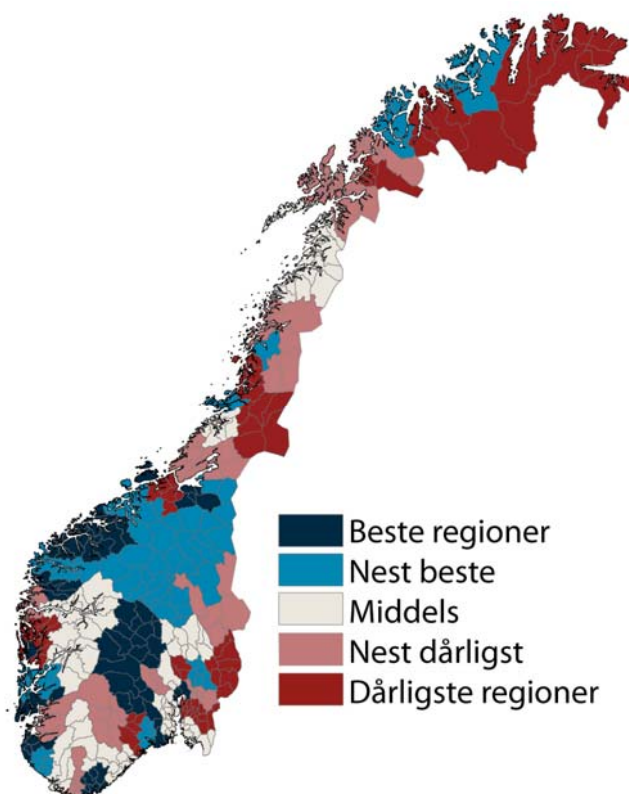
Akershus Vest (Asker og Bærum) er nest størst, når det gjelder næringstetthet.

Stavangerregionen er på tredjeplass, mens Bergen og Askøy er på fjerde.

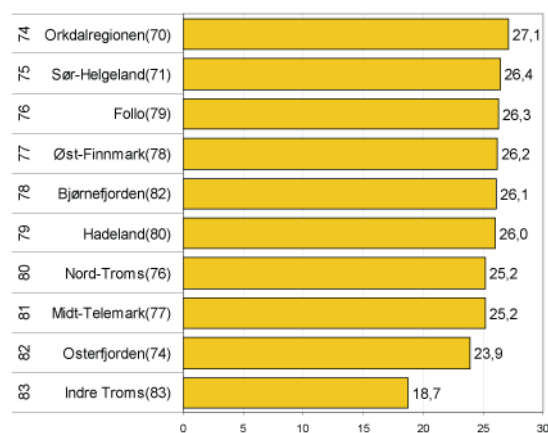
Av regionene med høyest næringstetthet skiller Hallingdal og Storfjord seg ut ved å ikke være utpregede byregioner.

I noen regioner, som Akershus Vest, Hallingdal, Kongsbergregionen og Sørlandet har antall arbeidsplasser i næringslivet vokst raskere enn folketallet, og dermed har næringstettheten økt.

Regioner med lav næringstetthet ligger ofte inntil de store byene, og har stor pendling til disse.

Figur 17: Regioner med høyest næringstetthet. Tallene i parentes angir regionenes rangering i 2000.

Figur 18: Regioner med lavest næringstetthet. Tallene i parentes angir regionenes rangering i 2000.

Næringslivets størrelse - kommuner

Variasjonen mellom kommunene med hensyn til næringslivets størrelse er langt større enn for regioner. Det kommer av at det er lettere å pendle mellom kommuner enn mellom regioner. I rangeringen av mest lønnsomme kommuner viser vi bare kommuner med over 100 innsendte regnskap.

Sola har høyest næringsstetthet i landet i 2008. Fram til 2006 har Ullensaker hatt høyest næringsstetthet, men Ullensaker er nå nummer to. Oslo er på tredje plass blant kommunene.

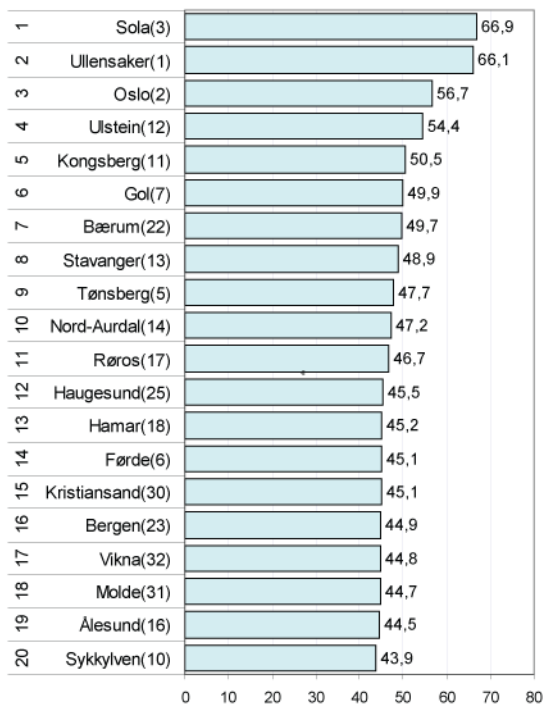
Byene dominerer listen over kommuner med høyest næringsstetthet. Trondheim er nummer 24 og falt dermed ut av topp 20.

Ulstein, Gol, Nord-Aurdal, Vikna og Sykkylven er kommuner med høy næringsstetthet som ikke er bykommuner.

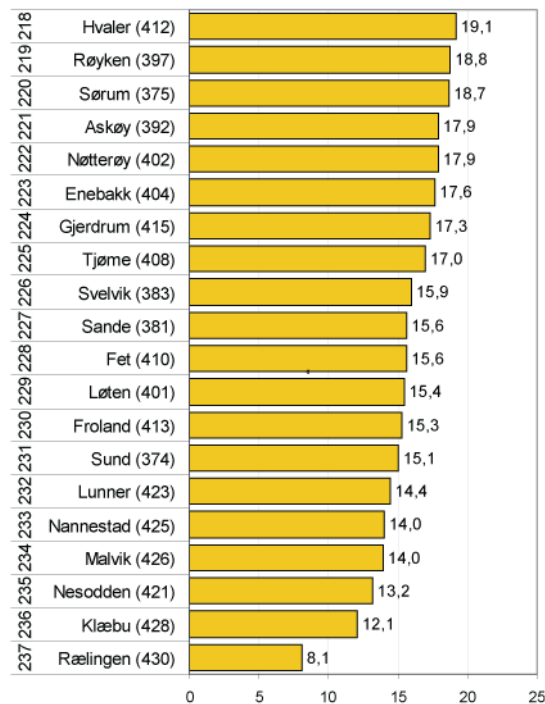
Haugesund, Kristiansand, Bergen og Molde var ikke med blant de 20 kommune med høyest næringsstetthet i 2000. Dette er kommuner hvor næringslivet har vokst hurtigere enn befolkningen.

Rælingen er kommunen i landet med lavest næringsstetthet. I Rælingen tilsvarer antall arbeidsplasser i næringslivet bare 8,1 prosent av folketallet.

Kommuner med svært lav næringsstetthet ligger nesten alltid inntil større byer, og befolkningen kan dermed pendle ut til disse byene.

Figur 19: Kommunene med høyest næringsstetthet. Tallene i parentes er tilsvarende rangering i 2000.

Figur 20: Kommunene med lavest næringsstetthet. Tallene i parentes er tilsvarende rangering i 2000.

Næringsutvikling i fylkene

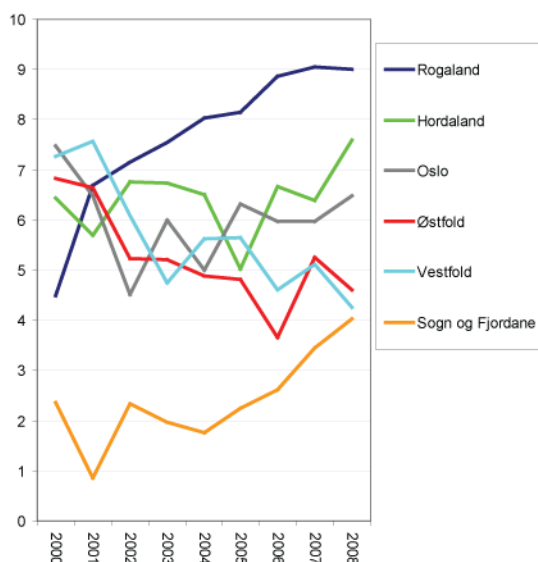
Vi kan også se på næringsutviklingen i fylkene. Ettersom vi ønsker å se på utviklingen over tid har vi brukt tre indikatorer: Andel foretak med positivt resultat, andel foretak med realvekst og etableringsfrekvensen. Verdiene for disse tre indikatorene er transformert til en skala fra 0 til 10 og så lagt sammen.

Ettersom Rogaland har mange av de beste regionene og kommunene, er det ikke overraskende at dette fylket har den beste samlede næringsutviklingen i 2008. Rogaland har best vekst og lønnsomhet i næringslivet av alle fylkene. Rogaland har hatt best næringsutvikling av alle fylkene de siste fire årene.

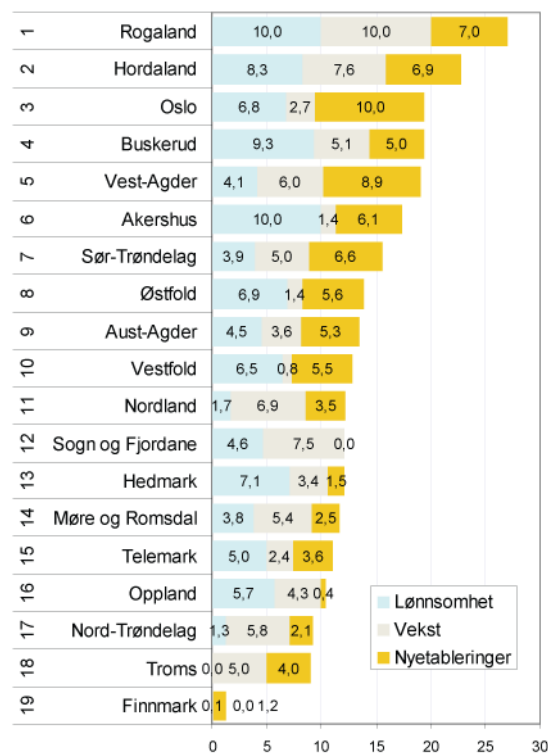
Hordaland og Oslo følger på andre og tredjeplass. Oslo har høyest etableringsfrekvens, men skårer lavt på andel vekstforetak i 2008.

Finmark og Troms har den svakeste næringsutviklingen, mens Nordland har den beste plasseringen noensinne i 2008.

Rogaland har ikke alltid vært best på næringsutvikling. I 2000 hadde Akershus og Oslo den beste næringsutviklingen, og fylker som Vestfold, Buskerud og Sør-Trøndelag hadde også bedre næringsutvikling enn Rogaland.

Figur 21: Næringslivsindeksen for noen utvalgte fylker i perioden 2000-2008.

Figur 22: Næringslivsindeksen for fylkene i 2008. Hver indikator varierer fra 0=Dårligste fylke til 10=Beste fylke.

I fjorårets NæringsNM omtalte vi fremgangen til Vestlandet i forhold til Østlandet. Denne tendensen har blitt forsterket i 2008. Rogaland holder posisjonen som det beste næringslivsfylket, mens fylker som Hordaland og Sogn og Fjordane har sine beste plasseringer siden 2000.

Østfold og Vestfold, som var blant de beste næringslivsfylkene i 2000 og 2001 har hatt nedgang. Vestfold har sin svakeste plassering noensinne i 2008.

Det kan se ut til av virkningen av finanskrisen først og fremst slo ut på Østlandet i 2008, og at næringslivet i på Vestlandet og i Nordland i mindre grad ble berørt. Dette kan ha sammenheng med at offshore og marine næringer ikke ble så sterkt rammet.

Attraktivitetsbarometeret

Hensikten med attraktivitetsbarometeret er å måle kommuners og regioners attraktivitet når det gjelder å trekke til seg innbyggere. Tradisjonelt har en forklart flyttemønstrene med arbeidsplassutviklingen i regionene, men etter hvert har bostedsattraktivitet blitt stadig mer viktig. I våre analyser betrakter vi derfor arbeidsplassutvikling og bostedsattraktivitet som likeverdige drivkrefter for å forklare regioners og kommuners utvikling.

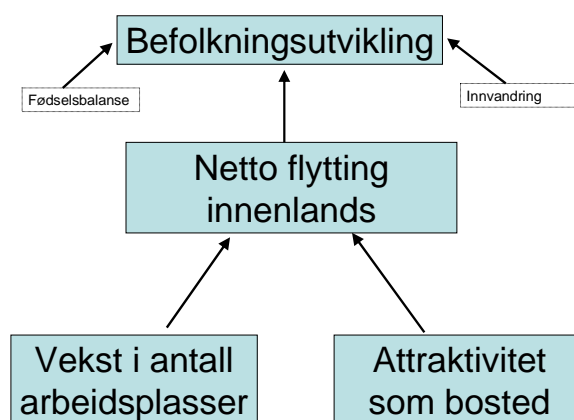
I analysene av attraktivitet tar vi utgangspunkt i netto innenlands flytting. Flyttestrømmen mellom en region og resten av landet er det viktigste målet for hvordan regionen samlet sett kommer ut av konkurransen med andre regioner i landet.

Vi har her tatt utgangspunkt i netto flyttestrømmer innenlands, og ikke befolkningsutviklingen. Det betyr at vi ikke tar hensyn til fødselsoverskudd eller netto innvandring. Begrunnelsen for det er at vi antar at fødselsoverskuddet ikke er knyttet til bostedsattraktivitet, og at de fleste innvandrere havner i sine respektive bostedskommuner uten å ha kunnet vurdere stedets attraktivitet i forhold til andre steder i Norge.

Det er et velkjent faktum at arbeidsplassutviklingen påvirker flyttestrømmene. Regioner med vekst i antall arbeidsplasser vil ha større tilbøyelighet til å få netto innflytting enn regioner med nedgang.

Attraktivitetsbarometeret har til hensikt å måle nettoflyttingen til kommuner og regioner i Norge som *ikke* skyldes vekst i antall arbeidsplasser. Eller sagt på en annen måte: Attraktivitetsbarometeret måler nettoflyttingen når virkninger av arbeidsplassveksten er trukket fra.

Teoretisk sett kunne vi anse arbeidsplassveksten som en av mange ulike faktorer som påvirker regioners attraktivitet som bosted. Når vi velger å skille mellom flytting som skyldes arbeidsplasser og flytting som skyldes andre årsaker, vil analysene bli mer relevante for å utvikle regionale utviklingsstrategier. Tiltakene som kan tenkes satt inn til arbeidsplassvekst er vanligvis helt forskjellige fra tiltak for å forbedre bostedsattraktivitet.

Figur 23: Illustrasjon av logikken i metoden til attraktivitetsbarometeret.

Når vi senere i denne rapporten bruker begrepet attraktivitet, mener vi konsekvent attraktivitet som bosted. Det betyr også at attraktivitetsbegrepet inneholder ethvert forhold som kan tenkes å påvirke nettoflyttingen, med unntak av arbeidsplassutviklingen.

Vi har i utgangspunktet ikke gjort forutsetninger eller anvendt teorier om hva som skaper attraktivitet.

Etter å ha beregnet attraktiviteten i kommuner og regioner, kan vi analysere hva som kjenner ut attraktive kommuner og regioner, for å forklare forskjellene i attraktivitet. I denne rapporten har vi vist hvordan attraktivitet varierer for ulike aldersgrupper, og hvordan flyttemønstrene til innvandringsbefolkningen påvirker attraktiviteten.

Attraktivitetsbarometeret for regioner

Her presenteres resultatene for Attraktivitetsbarometeret for regioner.

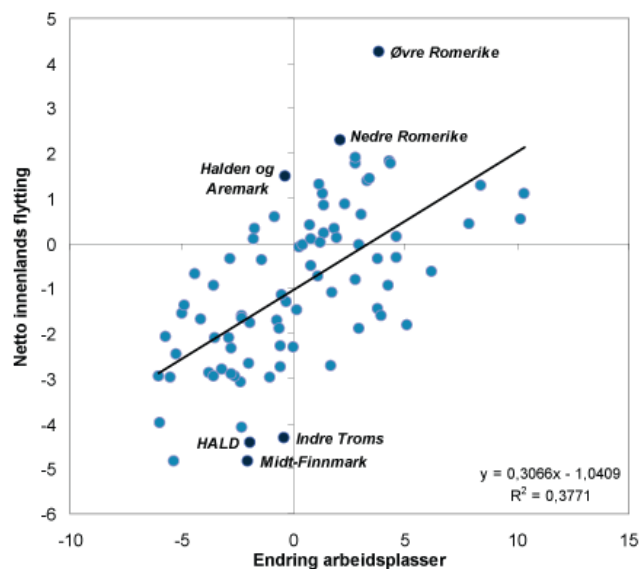
Øvre Romerike er den mest attraktive regionen på Attraktivitetsbarometeret for perioden 2006-2008. Øvre Romerike var også mest attraktive region på Attraktivitetsbarometeret for 2007 og 2008.

I figur 25 ser vi variasjoner i regionenes arbeidsplassvekst og nettoflytting. Linjen i diagrammet viser hvordan den statistiske sammenhengen er for regionene i Norge. Øvre Romerike var den regionen som hadde høyest positivt avvik mellom faktisk nettoflytting og den statistisk forventede nettoflyttingen gitt arbeidsplassveksten.

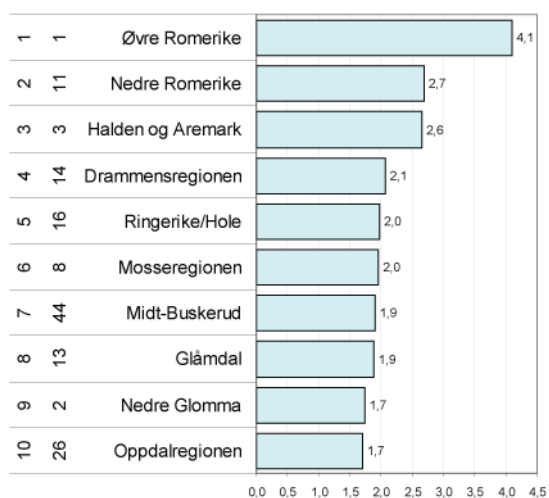
Øvre Romerike har den klart høyeste nettoinnflyttingen fra andre regioner. Veksten i antall arbeidsplasser har vært over middels, men mange regioner har høyere vekst.

Nedre Romerike er nest mest attraktive region, og Halden og Aremark er nummer tre.

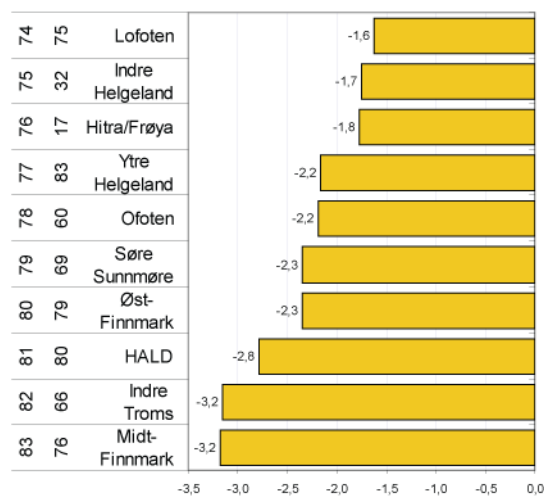
De ni mest attraktive regionene er på Østlandet.

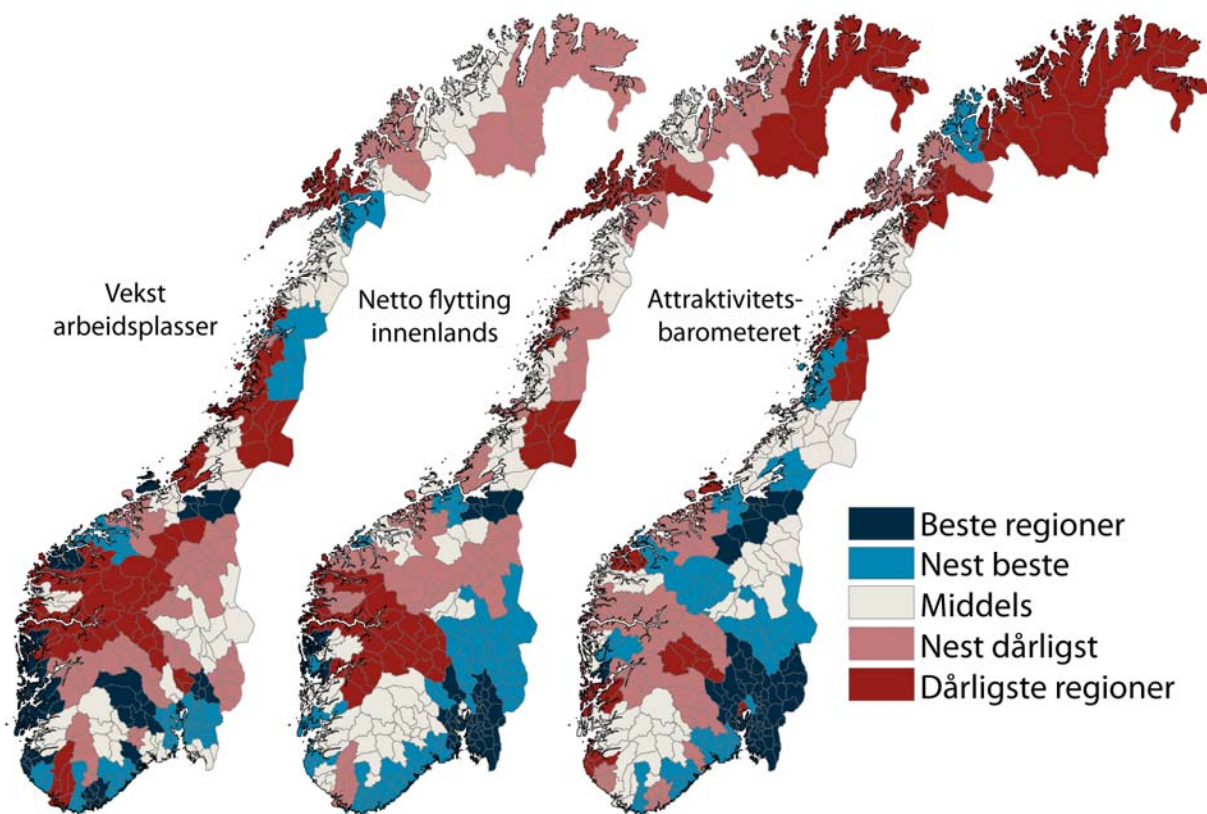
Figur 25: Regionene i Norge etter prosentvis endring i antall arbeidsplasser (avstand til median) og netto innenlands flytting i prosent av folketallet for perioden 2006-2008, med regresjonslinje.

Figur 24: De ti mest attraktive regionene. Faktisk innenlands nettoflytting fratrukket forventet flytting basert på arbeidsplassveksten i perioden 2006-2008. Tallene til venstre angir først rangeringen i perioden 2006-2008, dernest rangeringen i 2003-2005.

Figur 26: De ti minst attraktive regionene. Faktisk innenlands nettoflytting fratrukket forventet flytting basert på arbeidsplassveksten i perioden 2006-2008. Tallene til venstre angir først rangeringen i perioden 2006-2008, dernest rangeringen i 2003-2005.

Figur 27: Regionale variasjoner i arbeidsplassvekst, nettoflytting innenlands og attraktivitetsbarometeret, for perioden 2006-2008

I kartene over kan vi se hvordan veksten i antall arbeidsplasser og nettoflytting mellom regionene varierer i de to første kartene. Det er disse størrelsene som brukes i Attraktivitetsbarometeret.

Vi kan se at mange regioner langs kysten, fra Kristiansand til Møre er blant regioner med høyest vekst i antall arbeidsplasser. På Østlandet er det bare Øvre Romerike og Akershus Vest som er blant regionene med høyest vekst i antall arbeidsplasser. Ingen regioner nord for Stjørdalsregionen er blant regionene med høyest vekst.

Kart nummer to viser flyttingen mellom regionene, og de beste regionene de som har vunnet flest innbyggere fra andre regioner i landet gjennom innenlands nettoflytting. Her kan vi se at all regionene som er vinnerne når det gjelder flytting mellom regionene ligger nær Oslo, Bergen eller Trondheim. Vi ser også at nesten hele Østlandet består av regioner blant de beste

eller nest beste, mens det er relativt få regioner på Vestlandet som vinner i flyttekonkurransen.

Attraktivitetsbarometeret måler uventet nettoflytting ut fra arbeidsplassveksten. Når regionene på Østlandet får stor nettoinnflytting fra andre regioner til tross for at de ikke har spesielt høy arbeidsplassvekst, kommer Østlandsregionene godt ut på Attraktivitetsbarometeret. Regionene rundt Trondheim kommer også godt ut.

Vestlandsregionene har til tross for høy arbeidsplassvekst ikke i særlig grad trukket til seg innflyttere fra andre landsdeler. Dermed ser det ut til at Vestlandet ikke er attraktivt som bosted i forhold til andre landsdeler. Regionene i Nord-Norge kommer også dårlig ut på Attraktivitetsbarometeret.

Arbeidsplass-skaperne

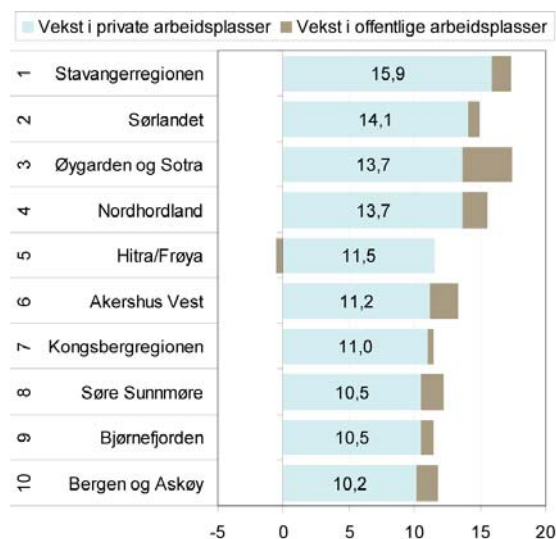
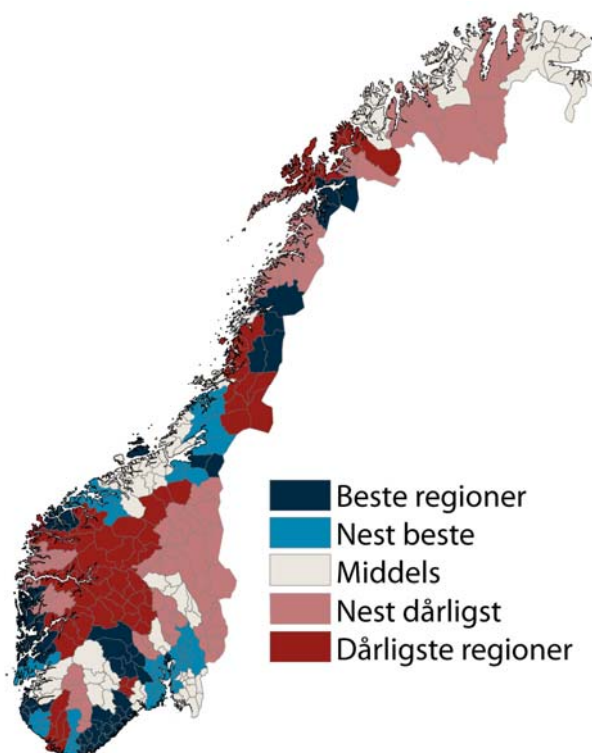
Attraktivitetsbarometeret måler flyttestrømmer som ikke skyldes arbeidsplassutviklingen. Bostedsattraktivitet vil gi regioner med arbeidsplassvekst ekstra stimulanser, mens noen regioner kan kompensere lav arbeidsplassutvikling med høy attraktivitet. Selv om bostedsattraktivitet blir stadig viktigere, er fremdeles arbeidsplassveksten viktig. Her vil vi presentere hvordan arbeidsplassveksten i privat sektor varierer mellom regionene.

I de siste årene, fram til 2008, har det vært en sterk vekst i antall arbeidsplasser på landsbasis. Denne veksten har hovedsakelig skjedd i privat sektor.

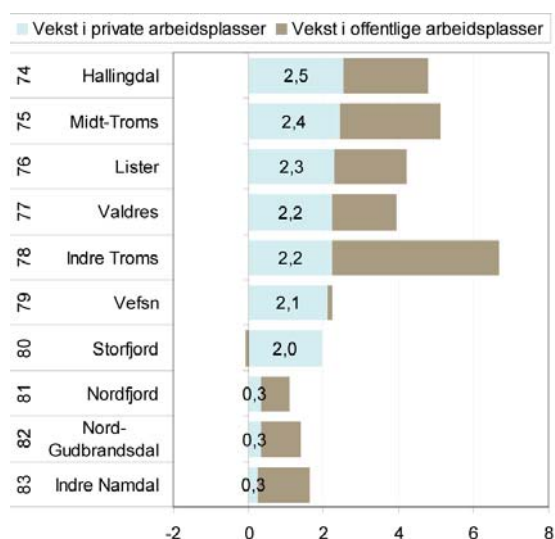
Stavangerregionen har hatt høyest vekst i antall ansatte i privat sektor de tre siste årene, mens Sørlandet er nummer to. Stavangerregionen og Sørlandet er også nummer en og to i NæringsNM i samme periode.

Den regionale variasjonen i arbeidsplassveksten i privat sektor er nesten overraskende jevnt fordelt geografisk. Vestlandet kommer best ut med seks regioner med blant de ti regionene med sterkest vekst. Østlandet har bare to regioner med blant regionene med sterkest vekst i private arbeidsplasser, Akershus Vest og Kongsbergregionen.

Alle regionene i landet hadde positiv vekst i antall arbeidsplasser i denne perioden. Vi kan se at regionene med lavest vekst på landsbasis også hadde vekst i antall ansatte i privat sektor.

Figur 28: Regioner med høyest vekst i antall private arbeidsplasser i årene 2006-2008.

Figur 29: Regioner med svakest vekst i antall private arbeidsplasser i årene 2006-2008.

Attraktivitetsbarometeret for kommuner

Her presenteres resultatene fra Attraktivitetsbarometeret for kommuner.

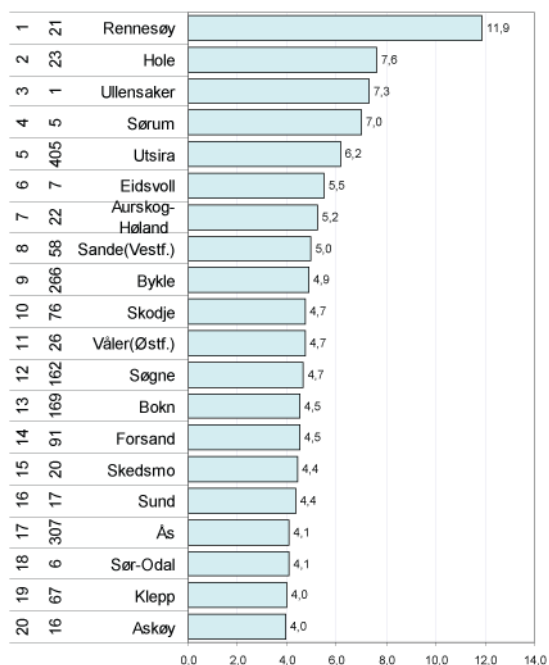
Rennesøy er den mest attraktive kommunen i perioden 2006-2008. Rennesøy vant også tittelen som mest attraktive kommune i fjor.

Dernest følger Hole i Buskerud på andreplass, og Ullensaker på tredjeplass. Ullensaker var mest attraktive kommune på Attraktivitetsbarometeret i 2007.

Noen kommuner på attraktivitetstoppen har klatret svært mange plasser, som Utsira, Bykle og Ås. Utsira er Norges minste kommune, og da kan statistikken bli noe ustabil.

Det er seks kommuner fra Akershus med blant de 20 mest attraktive kommunene. Rogaland har med fem kommuner.

Av større byer er Drammen høyest rangert på en 25. plass.

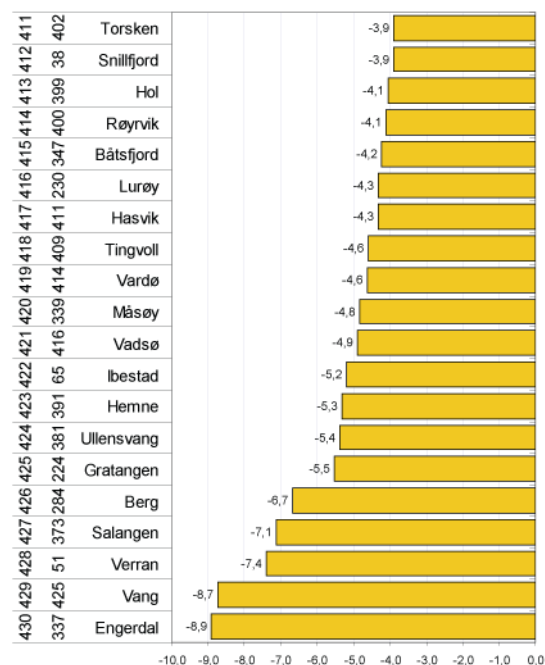
Figur 30: De 20 mest attraktive kommunene. Faktisk innenlands nettoflytting fratrukket forventet flytting basert på arbeidsplassveksten i perioden 2006-2008. Tallene til venstre angir først rangeringen i perioden 2006-2008, dernest rangeringen i 2003-2005.

Av de fire største byene er Trondheim mest attraktiv på plass nummer 61, mens Oslo er på 126. plass. Bergen er så vidt over middels som nummer 199, mens Stavanger er helt nede på 347. plass.

De store byene kommer antakelig langt ned på Attraktivitetsbarometeret på grunn av lite areal til boligbygging med dertil høye boligpriser. Mange av kommunene med høyest attraktivitet er nabokommunene til de store byene.

Innlandskommunene Engerdal og Vang var de minst attraktive kommunene på Attraktivitetsbarometeret for perioden 2006-2008.

Det er 11 kommuner fra de tre nordligste fylkene blant de 20 minst attraktive kommunene.

Figur 31: De 20 minst attraktive kommunene. Faktisk innenlands nettoflytting fratrukket forventet flytting basert på arbeidsplassveksten i perioden 2006-2008. Tallene til venstre angir først rangeringen i perioden 2006-2008, dernest rangeringen i 2003-2005.

Attraktivitet for barnefamilier og unge voksne i regioner

Unge voksne, det vil si personer mellom 18 og 28 år, har et annet flyttemønster enn personer over 28 år. I denne livsfasen synes det derfor å være helt andre bostedspreferanser enn i familiefasen. Det er derfor interessant å se på attraktivitet for disse to gruppene hver for seg. Vi tar utgangspunkt i netto innenlands flytting for personer mellom 18 og 28 år som indikator for unge voksne, og netto innenlands flytting for barn under 16 år for barnefamilier.

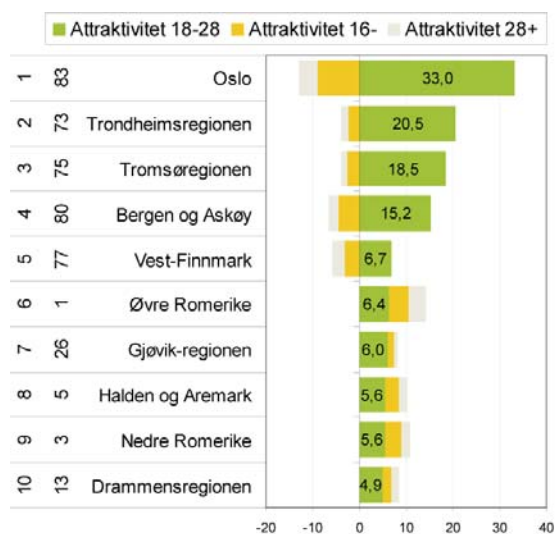
Oslo er suverent mest attraktiv for unge voksne mellom 18 og 28 år. I perioden 2006-2008 fikk Oslo en netto innflytting av 24 720 personer i denne aldersgruppen.

Trondheimsregionen, Tromsøregionen og Bergen og Askøy har også svært høy attraktivitet for unge voksne. Disse regionene fikk en netto innflytting av unge voksne på nesten 10 000 personer i 2006-2008.

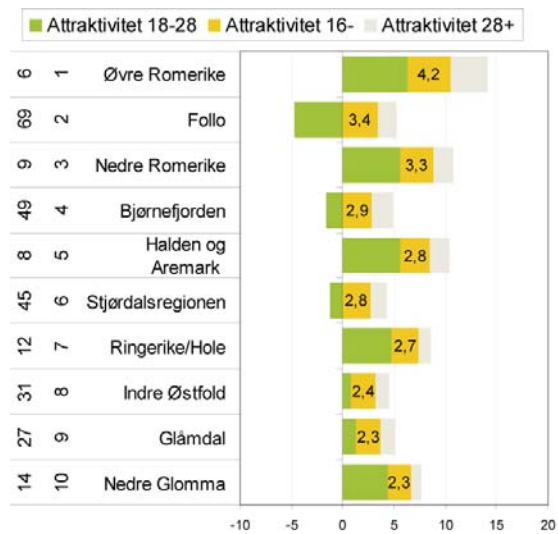
De fem mest attraktive regionene for unge voksne, er samtidig lite attraktive for personer utenfor denne aldersgruppen. Oslo er klart minst attraktiv av alle regionene for barnefamilier.

Øvre Romerike er mest attraktiv for barnefamilier. Øvre Romerike er også av de mest attraktive for unge voksne, og dette har gjort regionen mest attraktiv uansett aldersgruppe. Follo og Nedre Romerike er nummer to og tre når det gjelder attraktivitet for barnefamilier.

Attraktiviteten til disse regionene for barnefamilier må ses i sammenheng med den svake attraktiviteten for barnefamilier i Oslo. Det er åpenbart at mange barnefamilier som flytter ut av Oslo havner i en av disse regionene. Bjørnefjorden, som er fjerde mest attraktiv for barnefamilier, får tilsvarende innflytting av barnefamilier fra Bergen, mens Stjørdal som er nummer seks, får innflytting fra Trondheim.

Figur 32: De ti mest attraktive regionene for unge voksne. Tallene til venstre viser først rangering mht attraktivitet for unge voksne, dernest for barnefamilier.

Figur 33: De ti mest attraktive regionene for barnefamilier. Tallene til venstre viser først rangering mht attraktivitet for unge voksne, dernest for barnefamilier.

Attraktivitet for barnefamilier og unge voksne i kommunene

Her viser vi hvordan attraktivitet for unge voksne og barnefamilier slår ut for kommunene

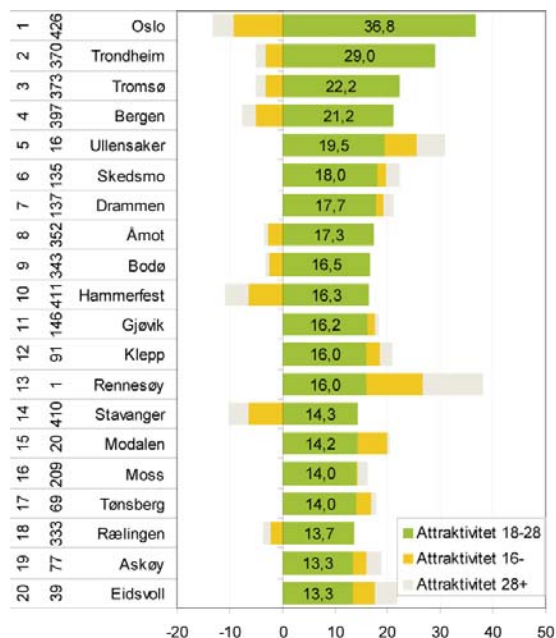
Oslo er også den mest attraktive kommunen for unge voksne. Trondheim, Tromsø og Bergen følger på de neste plassene. Disse fire byene hadde en netto innflytting av personer mellom 18 og 28 år på 31 228 personer i årene 2006-2008. Dette betyr at resten av landet ble tappet for tilsvarende antall personer mellom 18 og 28 år. Stavanger kommer på en fjortende plass.

De store byene er alle lite attraktive for aldersgruppene over 28 og under 16 år.

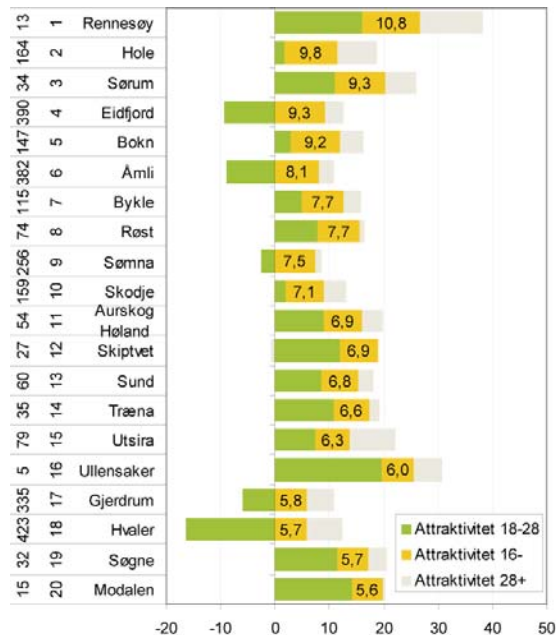
I tillegg til de største byene, er også nabokommuner til disse attraktive for unge voksne. Disse nabokommunene er imidlertid også attraktive for andre aldersgrupper.

Rennesøy er mest attraktiv for barnefamilier av alle kommunene. Nettoinnflyttingen av barn under 16 år i årene 2006-2008 tilsvarte nesten 10 prosent av antall barn som bodde i kommunen i 2006, samtidig som Rennesøy har lav arbeidsplassvekst.

På listen over attraktive kommuner for barnefamilier finner vi mange små kommuner. En del av disse er rundt byene, men en del attraktive kommuner for barnefamilier er også lokalisert i distriktene.

Figur 34: De 20 mest attraktive kommunene for unge voksne. Tallene til venstre viser først rangering mht attraktivitet for unge voksne, dernest for barnefamilier.

Figur 35: De 20 mest attraktive kommunene for barnefamilier. Tallene til venstre viser først rangering mht attraktivitet for unge voksne, dernest for barnefamilier.

Attraktivitet for innvandrere

Innvandringen til Norge har økt kraftig de siste årene. Dermed øker også innvandrerbefolkningen. Innvandrerbefolkningen flytter oftere og har andre flyttemønstre, noe som i stor grad påvirker attraktiviteten til regioner og kommuner.

Øvre og Nedre Romerike er de regionene som har høyest netto innflytting fra innvandrerbefolkningen, når vi måler dette som andel av totalbefolkningen. I perioden 2006-2008 fikk Øvre Romerike en nettoinnflytting fra innvandrerbefolkningen bosatt i andre regioner tilsvarende 1,6 prosent av folketallet.

Når vi sammenholder flyttetallene til innvandrerbefolkningen mot attraktivitetsindeksen, som vist i figur 33, ser vi at syv av de ti mest attraktive regionene i Norge, også er blant de regionene med høyest innflytting av innvandrerbefolkningen fra andre regioner.

Attraktive regioner som Nedre Romerike og Nedre Glomma har tilsynelatende større tiltrekningskraft på innvandrere enn den delen av befolkningen som ikke er innvandrere.

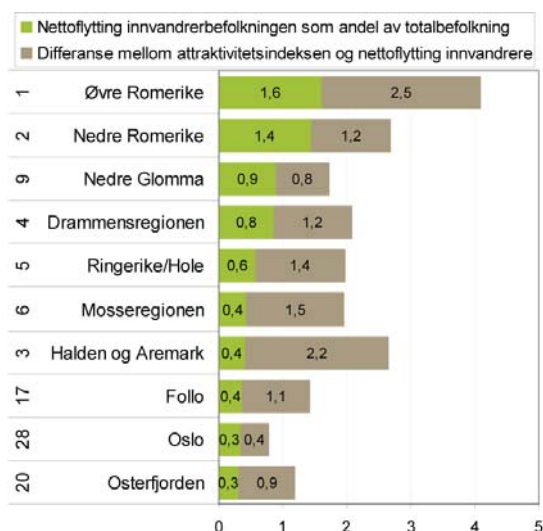
De ni regionene med høyest netto tilflytting fra innvandrerbefolkningen er på Østlandet. Mye av den høye attraktiviteten i regionene på Østlandet kommer dermed av at landsdelen trekker til seg innvandrere som bor i andre landsdeler.

Innvandrerens flyttemønster betyr enda mer for de minst attraktive regionene.

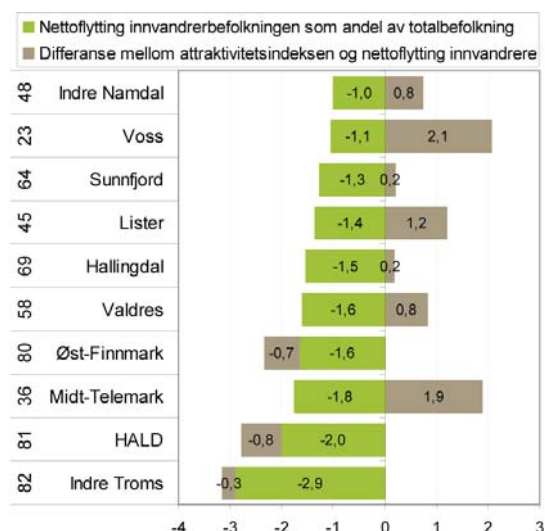
I regioner som Indre Troms, HALD og Øst-Finnmark, som er blant de minst attraktive regionene i landet, er det også svært høy netto utflytting av innvandrerbefolkningen.

En del regioner som tar imot mange flyktninger kommer dårligere ut på attraktivitetsbarometeret fordi mange av disse flytter ut til andre regioner etter kort tid. Dette kan på en måte virke litt urimelig, men på den annen side er det noen regioner som vinner disse innbyggerne fordi de er attraktive for denne delen av befolkningen. Det er det dermed ingen grunn til å utelate nettoinnflytting fra innvandrerbefolkningen i Attraktivitetsbarometeret.

Konklusjonen er at bostedsattraktivitet for innvandrerbefolkningen blir stadig viktigere for regioner som ønsker å vokse.

Figur 36: Nettoflytting av innvandrerbefolkningen som andel av attraktivitetsindeksen, for de regionene med høyest netto innflytting av innvandrerbefolkningen. Regionens rangering på Attraktivitetsbarometeret til venstre.

Figur 37: Nettoflytting av innvandrerbefolkningen som andel av attraktivitetsindeksen, for de regionene med høyest netto utflytting av innvandrerbefolkningen. Regionens rangering på Attraktivitetsbarometeret til venstre.

Attraktivitet for innvandrere i kommunene

Vi skal også se på hvordan innvandrerbefolkningens flyttinger påvirker attraktiviteten til kommunene.

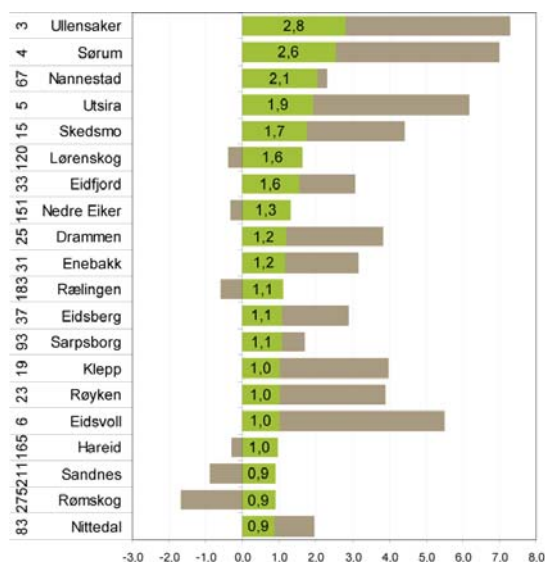
Vi så på forrige side at Romeriksregionene hadde høyest innflytting av innvandrerbefolkningen fra andre regioner i landet. Romerikskommunene Ullensaker, Sørum og Nannestad har høyest nettoinnflytting av innvandrerbefolkningen av alle kommunene i landet.

For en attraktiv kommune som Nannestad, er det nesten bare innflytting av innvandrerbefolkning fra andre kommuner i landet som gjør at kommunen trekker til seg innbyggere.

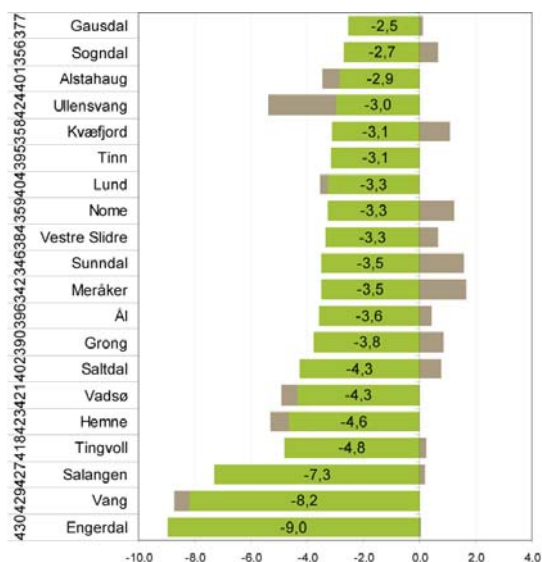
Kommuner som Lørenskog, Nedre Eiker og Rælingen trekker til seg mange personer fra innvandrerbefolkningen, men ikke fra den øvrige befolkningen.

Noen kommuner har en svært høy utflytting av innvandrerbefolkningen til andre kommuner. Engerdal har hatt nettoutflytting av innvandrerbefolkningen tilsvarende ni prosent av folketallet de siste tre årene. Også kommuner som Vang og Salangen har svært høy utflytting av innvandrerbefolkningen.

Mange av kommunene med høy utflytting av innvandrerbefolkningen fra andre kommuner har tatt imot mange flyktninger. Disse blir registrert som innvandrere fra utlandet ved ankomst, men som innenlands flytting når de flytter til en annen kommune. Slike kommuner vil da komme dårlig ut på Attraktivitetsbarometeret.

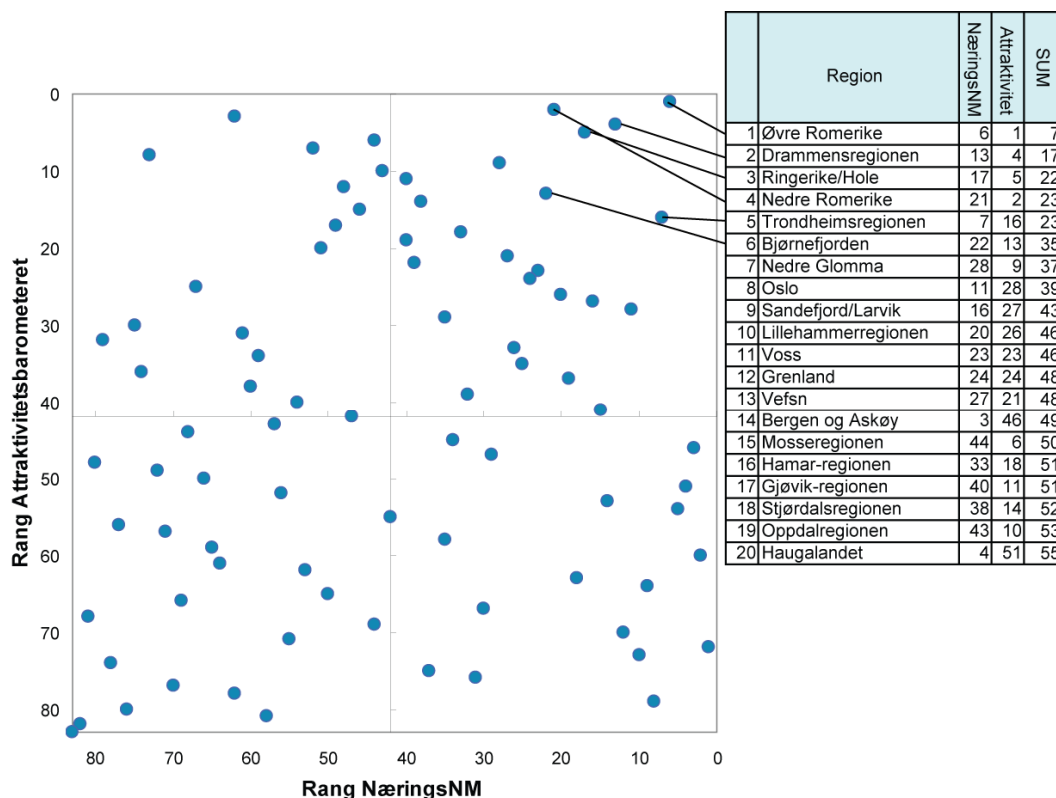
Figur 38: Nettoflytting av innvandrerbefolkningen som andel av attraktivitetsindeksen, for de kommunene med høyest netto innflytting av innvandrerbefolkningen. Kommunens rangering på Attraktivitetsbarometeret til venstre.

Figur 39: Nettoflytting av innvandrerbefolkningen som andel av attraktivitetsindeksen, for de kommunene med høyest netto utflytting av innvandrerbefolkningen. Kommunens rangering på Attraktivitetsbarometeret til venstre.

Mest vellykkede region

NæringsNM og Attraktivitetsbarometeret viser hvordan regionene gjør det med hensyn til de to viktigste drivkreftene i regional utvikling. NæringsNM kårer regionene med den beste næringsutviklingen, mens Attraktivitetsbarometeret viser hvilke regioner som er mest attraktive som bosted. Hvilke regioner er mest vellykket når det gjelder kombinasjonen næringsutvikling og attraktivitet?

Figur 40: Regionenes rangering i NæringsNM og på Attraktivitetsbarometeret for perioden 2006-2008.

For å kåre den mest vellykkede regionen i landet har vi lagt sammen regionenes rangering i NæringsNM og Attraktivitetsbarometeret for den siste treårsperioden. Regionen med best rangering samlet sett er Øvre Romerike. Øvre Romerike ble nummer syv i NæringsNM og nummer en på Attraktivitetsbarometeret.

Fjorårvinneren Drammensregionen er på andreplass, med sin fjerdeplass på Attraktivitetsbarometeret og niende plass i NæringsNM.

Ringerike/Hole tar tredjeplassen, etter å ha blitt nummer 19 i NæringsNM og nummer fem på Attraktivitetsbarometeret. Østlandet har 12 av de 20 mest vellykkede regionene. Dette kommer

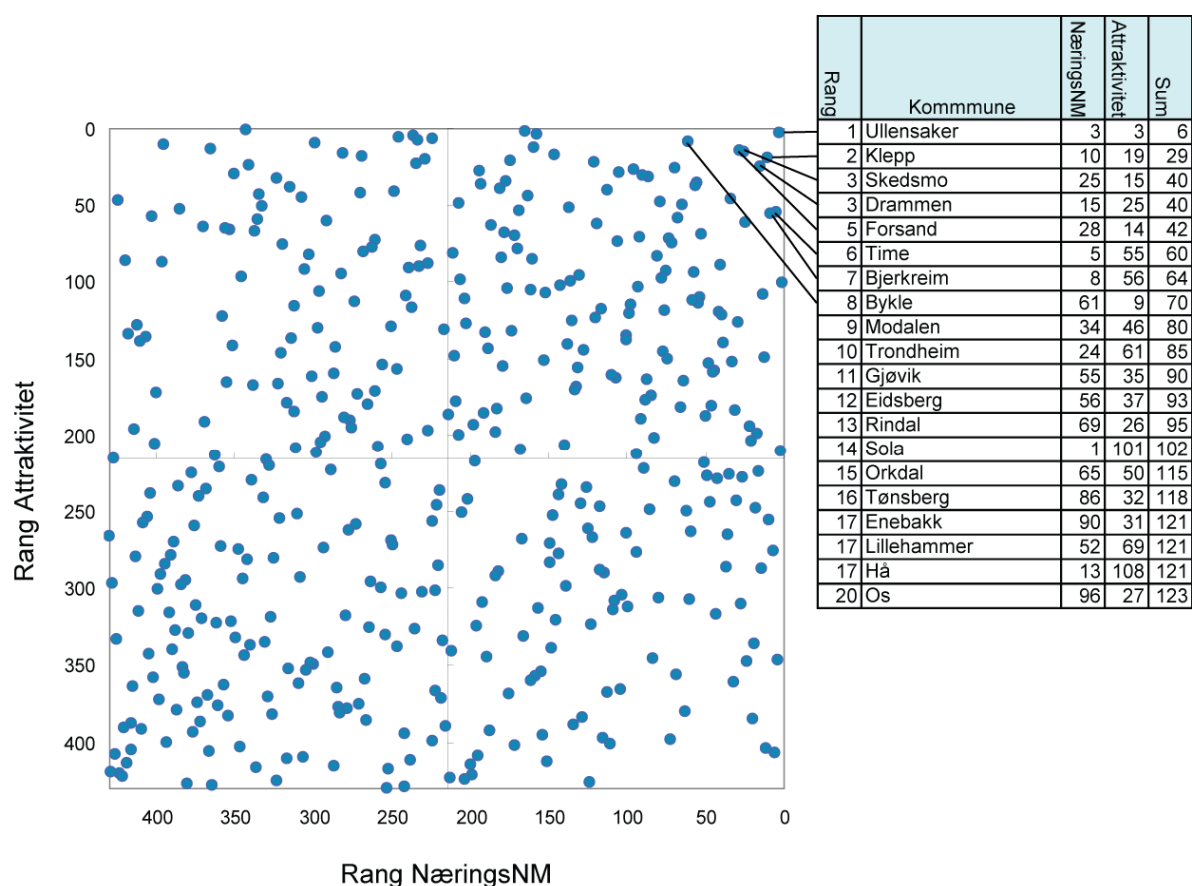
først og fremst av at Østlandet er mest attraktivt som bosted.

Vestlandet har fem regioner med. Vestlandet har den beste næringsutviklingen, men har hatt lavere attraktivitet som bosted enn Østlandet de siste årene. Fra nord er Vefsn med blant de 20 mest vellykkede regionene. Trondheimsregionen og Stjørdalsregionen er med fra Trøndelag, mens Agderfylkene ikke ble representert i år. Kristiansandregionen ble nummer 24.

De største byene er motorer både for næringsutvikling og attraktivitet. De fleste av de mest vellykkede regionene har en større by som kjerne, eller ligger inntil en av de største byene.

Mest vellykkede kommune

Vi kan også kåre den mest vellykkede kommunen, gjennom å kombinere NæringsNM og Attraktivitetsbarometeret. Hvilke kommuner er mest vellykket når det gjelder kombinasjonen næringsutvikling og attraktivitet?

Figur 41: Kommunenes rangering i NæringsNM og på Attraktivitetsbarometeret for perioden 2006-2008.

For å kåre den mest vellykkede kommunen i landet har vi lagt sammen kommunens rangering i NæringsNM og Attraktivitetsbarometeret for perioden 2006-2008.

Ullensaker ble vinneren, for andre år på rad. Ullensaker ble nummer tre i NæringsNM og nummer tre på Attraktivitetsbarometeret.

Klepp er på andreplass som i fjor, med sin 19. plass på Attraktivitetsbarometeret og tiende plass i NæringsNM.

Skedsmo og Drammen deler tredjeplassen.

Østlandet har åtte av de 20 mest vellykkede kommunene, mens Vestlandet har ni. Østlandet

har imidlertid langt flere kommuner enn Vestlandet. Rogaland er det fylket som har desidert flest kommuner med blant de 20 beste. Hele seks av de 20 mest vellykkede kommunene ligger i Rogaland.

Noen av kommunene på listen over de 20 beste er små kommuner, som Forsand, Bjerkreim, Bykle, Modalen, Rindal og Orkdal.

Trondheim var den eneste av de fire største byene som kom med på denne lista, Oslo er nummer 30 mens Bergen 61. Stavanger kom langt ned på listen, på plass nummer 158 på grunn av lav attraktivitet. Mange av nabokommunene til Stavanger er imidlertid attraktive.

Kombinasjon av attraktivitet og næringsutvikling

Dersom vi plasserer regionene langs de to dimensjonene attraktivitet og næringsutvikling, kan vi få ut fire grupper. Noen regioner er over middels både på næringsutvikling og attraktivitet. Andre er over middels på attraktivitet, men under middels på næringsutvikling. En tredje gruppe har over middels næringsutvikling, men svak attraktivitet. Den siste gruppe er under middels både på næringsutvikling og attraktivitet.

I kartet til høyre er de fire gruppene av regioner illustrert med kart.

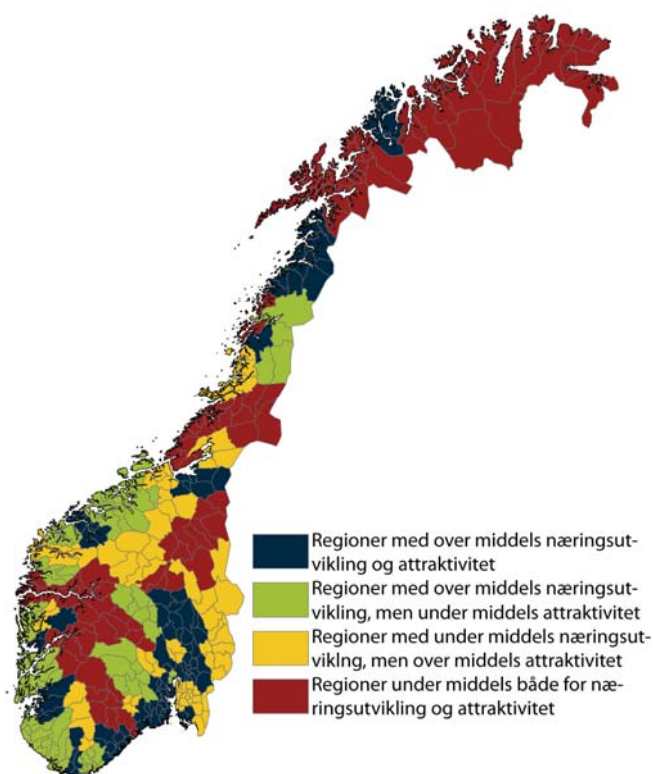
Østlandet har i hovedsak regioner som skårer godt på både attraktivitet og næringsutvikling, eller som har høy attraktivitet og svak næringsutvikling. En del av periferiregionene på Østlandet har lav skår på både attraktivitet og næringsutvikling.

Vestlandet har i hovedsak regioner som skårer godt på begge, eller som har god næringsutvikling men svak attraktivitet. Noen av de indre strøkene på Vestlandet skårer svakt på begge.

Agderfylkene, Trøndelag og Nord-Norge har en god spredning, med regioner i alle kategorier.

Det synes derfor som om Østlandet har en befolkningsdrevet vekst, mens Vestlandet har en næringslivsdrivet vekst. På bakgrunn av at Vestlandet har høyest konsentrasjon av eksportrettet virksomhet er det litt overraskende at Vestlandet har hatt en forbedring av næringsutviklingen i forhold til resten av landet i 2008. Kanskje det kommer av at store deler av næringslivet på Vestlandet er rettet mot offshore og marin virksomhet, hvor finanskrisen i mindre grad slo inn i 2008.

Slik utsiktene er nå, synes det som det vil forbli lav etterspørsel for eksportvarer de neste årene, mens høyt forbruk av offentlige midler vil styrke den innenlandske etterspørselen. Dette vil i så fall favorisere Østlandet, som med sin attraktivitet vil fortsette å få vekst i befolkningen. Industriregionene på Vestlandet vil derimot kunne få det vanskeligere.

Figur 42: Regionene fordelt etter kombinasjon over/under middels på Attraktivitetsbarometeret og NæringsNM for perioden 2006-2008.

Vedlegg - Liste over regionene

Tabellen under viser en fullstendig oversikt over alle regionene, rangert etter plassering i årets NæringsNM og Attraktivitetsbarometeret samlet. Alle indikatorene er gitt som rangeringsnummer, der beste region har nummer 1 og dårligste region nummer 83.

Region	Kommuner	Samlet NM og attraktivitet	Attraktivitet 2009	NM 2007-2009	NM 2009	Nyetablering	Lønnsomhet	Vekst	Størrelse
Øvre Romerike	Nes, Hurdal, Gjerdrum, Eidsvoll, Ullensaker, Nannestad	1	1	6	7	19	11	50	23
Drammensregionen	Røyken, Lier, Nedre Eiker, Øvre Eiker, Hurum, Svelvik, Sande, Drammen	2	4	13	9	10	12	46	43
Ringerike/Hole	Ringerike Hole	3	5	17	19	47	8	42	39
Nedre Romerike	Skedsmo, Nittedal, Lørenskog, Rælingen, Sørum, Aurskog Høland, Fet	4	2	21	23	16	16	44	65
Trondheimsregionen	Trondheim, Klæbu, Selbu, Malvik, Melhus	5	16	7	12	2	43	58	9
Nedre Glomma	Hvaler, Fredrikstad, Sarpsborg	6	9	28	27	18	42	47	40
Voss	Voss	7	23	23	18	58	5	21	49
Hamar-regionen	Hamar, Ringsaker, Løten, Stange	8	18	33	24	28	20	53	41
Oslo	Oslo	9	28	11	15	11	44	71	1
Bjørnefjorden	Fusa, Os, Samnanger	10	13	22	33	42	4	31	78
Vefsn	Vefsn	11	21	27	26	32	15	68	30
Bergen og Askøy	Askøy, Bergen	12	46	3	3	7	30	36	4
Stjørdalsregionen	Meråker, Stjørdal, Frosta	13	14	38	35	14	69	45	28
Lillehammerregionen	Lillehammer, Øyer, Gausdal	14	26	20	25	54	19	51	18
Gjøvik-regionen	Østre Toten, Søndre Land, Nordre Land, Vestre Toten, Gjøvik	15	11	40	41	65	38	26	35
Ryfylke	Forsand, Finnøy, Suldal, Hjelmeland, Strand	16	41	15	11	30	23	2	57
Mossereregionen	Moss, Råde, Rygge, Våler	17	6	44	47	7	62	76	36
Grenland	Porsgrunn, Skien, Siljan, Bamble	18	24	24	29	22	33	66	27
Sandefjord/Larvik	Larvik, Sandefjord, Lardal	19	27	16	28	24	36	73	14
Dalane	Eigersund, Lund, Bjerkreim, Sokndal	20	54	5	2	20	3	8	24
Nordhordland	Fedje, Radøy, Austrheim, Meland, Masfjorden, Lindås	21	47	29	13	46	1	3	68
Haugalandet	Haugesund, Vindafjord, Sauda, Bokn, Karmøy, Tysvær, Utsira	22	51	4	9	7	26	61	17
Nordfjord	Selje, Eid, Bremanger, Gloppen, Stryn, Hornindal, Vågsøy	23	42	47	20	78	24	12	22
Indre Østfold	Rømskog, Hobøl, Rakkestad, Skiptvet, Eidsberg, Askim, Trøgstad, Marker, Spydeberg	24	15	46	51	45	14	57	69
Sørlandet	Birkenes, Vennesla, Songdalen, Kristiansand, Søgne, Lillesand, Iveland	25	60	2	6	1	47	30	10
Storfjord	Sykkylven, Ørskog, Norddal, Stranda, Stordal	26	35	25	31	76	53	19	5
Oppdalregionen	Rennebu, Oppdal, Midtre Gauldal	27	10	43	58	79	56	43	19

Region	Kommuner	Samlet NM og attraktivitet	Attraktivitet 2009	NM 2007-2009	NM 2009	Nyetablering	Lønnsomhet	Vækst	Størrelse
Østre Agder	Åmli, Risør, Grimstad, Arendal, Gjerstad, Vegårshei, Froland, Tvedestrand	28	29	35	40	14	51	52	46
Sunnfjord	Gaular, Førde, Flora, Naustdal, Jølster	29	64	9	5	37	17	16	16
Midt-Buskerud	Sigdal, Krødsherad, Modum	30	7	52	65	72	6	75	52
9K Vestfold	Andebu Re, Stokke, Tjøme, Horten, Holmestrand, Nøtterøy, Tønsberg, Hof	31	19	40	54	20	60	72	37
Stavangerregionen	Stavanger, Sandnes, Randaberg, Rennesøy, Kvitsøy, Sola, Gjesdal, Time, Klepp, Hå	32	72	1	1	4	9	14	3
Romsdal	Molde, Nesset, Rauma, Midsund, Vestnes, Fræna, Aukra	33	53	14	21	50	22	54	11
Halden og Aremark	Halden, Aremark	34	3	62	72	38	57	77	47
Osterfjorden	Vaksdal, Modalen, Osterøy	35	20	51	56	47	52	10	82
Sunnhordland	Fitjar, Stord, Bømlø, Sveio, Tysnes, Etne, Austevoll, Kvinnherad	36	73	10	4	17	18	13	32
Hadeland	Lunner, Jevnaker, Gran	37	12	48	66	66	2	60	79
Glåmdal	Nord-Odal, Eidskog, Grue, Åsnes, Våler, Sør-Odal, Kongsvinger	38	8	73	71	68	29	48	72
Øygarden og Sotra	Fjell, Øygarden, Sund	39	63	18	16	2	34	24	67
Kystgruppen	Vikna, Leka, Nærøy	40	40	54	39	59	76	6	21
Follo	Frogn, Nesodden, Enebakk, Oppegård, Ski, Vestby, Ås	41	17	49	63	26	21	81	76
Ålesundregionen	Skodje, Ålesund, Haram, Sandøy, Sula, Giske	42	37	19	45	39	66	55	8
Salten	Bodø, Hamarøy, Steigen, Meløy, Saltdal, Beiarn, Fauske, Sørfold, Gildeskål	43	39	32	43	42	55	23	44
Sør-Helgeland	Brønnøy, Vevelstad, Sømna, Vega, Bindal	44	32	79	50	29	45	34	75
Indre Helgeland	Hemnes, Rana, Hattfjell, Grane, Nesna	45	75	37	8	41	10	4	54
Indre Namdal	Høylandet, Lierne, Grong, Namsskogan, Røyrvik, Snåsa	46	48	80	38	49	32	5	71
Akershus Vest	Asker, Bærum	47	70	12	17	22	27	78	2
Lister	Sirdal, Flekkefjord, Farsund, Lyngdal, Hægebostad, Kvinesdal	48	45	34	44	13	46	59	50
Nordmøre	Kristiansund, Rindal, Smøla, Halså, Sunndal, Tingvoll, Aure, Gjemnes, Frei, Averøy, Eide, Surnadal	49	55	42	34	40	49	33	33
Innherred	Steinkjer, Levanger, Verdal, Verran, Inderøy	50	34	59	55	36	35	64	55
Tromsøregionen	Balsfjord, Tromsø, Karlsøy	51	22	39	67	42	74	62	29
Midt-Troms	Tranøy, Lenvik, Torsken, Sørreisa, Målselv, Berg	52	62	53	30	34	39	17	61
Søre Sunnmøre	Ulstein, Vanylven, Sande, Herøy, Hareid, Volda, Ørsta	53	79	8	14	64	31	15	13
Sør Østerdal	Stor-Elvdal, Åmot, Trysil, Elverum, Engerdal	54	25	67	69	63	65	20	64
Fosen	Mosvik, Osen, Leksvik, Åfjord, Bjugn, Rissa, Ørland, Roan	55	49	72	46	27	72	9	63
Fjellregionen	Rendalen, Tydal, Rørø, Holtålen, Os, Follidal, Alvdal, Tynset, Tolga	56	43	57	53	75	54	39	20

Region	Kommuner	Samlet NM og attraktivitet	Attraktivitet 2009	NM 2007-2009	NM 2009	Nyetablering	Lønnsomhet	Vækt	Størrelse
Setesdal	Bygland, Evje og Hornnes, Valle, Bykle	57	38	60	60	12	75	65	48
Orkdalregionen	Orkdal, Meldal, Agdenes, Hemne, Skaun, Snillfjord	58	31	61	70	35	70	37	74
Hardanger	Ulvik, Kvam, Granvin, Odda, Ullensvang, Eidfjord, Jondal	59	65	50	37	70	13	32	42
Kongsbergregionen	Kongsberg, Flesberg, Rollag, Nore og Uvdal, Tinn, Notodden	60	67	30	36	53	59	38	7
HALD	Dønna, Leirfjord, Alstahaug, Herøy	61	81	58	22	30	37	7	66
Valdres	Øystre Slidre, Vestre Slidre, Nord-Aurdal, Etnedal, Sør-Aurdal, Vang	62	58	35	49	80	25	63	15
Mandalsregionen	Audnedal, Marnardal, Åseral, Mandal, Lindesnes	63	33	26	74	5	78	80	56
Ytre Helgeland	Lurøy, Træna, Rødøy	64	77	70	32	83	7	1	62
Nord-Gudbrandsdal	Sel, Lesja, Dovre, Vågå, Skjåk, Lom	65	30	75	81	61	83	74	31
Sogn	Årdal, Balestrand, Luster, Vik, Leikanger, Sogndal, Aurland, Lærdal, Høyanger	66	61	64	52	55	64	28	38
Midt-Gudbrandsdal	Sør-Fron, Ringebu, Nord-Fron	67	50	66	64	74	63	41	26
Midt-Telemark	Nome, Bø, Sauherad	68	36	74	78	81	41	40	81
Sør-Troms	Ibestad, Bjarkøy, Skånland, Kvæfjord, Harstad	69	59	65	57	56	58	22	58
Midtre Namdal	Namdalseid, Overhalla, Fosnes, Namsos, Flatanger	70	52	56	68	68	48	49	45
Ofoten	Tysfjord, Tjeldsund, Ballangen, Narvik, Evenes	71	78	62	42	5	73	27	59
Vest-Telemark	Hjartdal, Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke, Vinje	72	44	68	79	73	50	67	53
Hitra/Frøya	Hitra, Frøya	73	76	31	48	33	68	69	12
HAFS	Solund, Fjaler, Hyllestad, Askvoll, Gulen	74	66	69	59	82	28	29	60
Vestmar	Kragerø, Drangedal	75	57	71	76	25	82	56	70
Lofoten	Røst, Flakstad, Vestvågøy, Vågan, Værøy, Moskenes	76	74	78	61	67	81	18	34
Vesterålen	Andøy, Hadsel, Bø, Øksnes, Sortland, Lødingen,	77	56	77	82	51	80	70	51
Hallingdal	Ål, Hol, Nes, Hemsedal, Flå, Gol	78	69	44	73	57	77	79	6
Øst-Finnmark	Sør-Varanger, Båtsfjord, Unjargga-Nesseby, Deatnu-Tana, Berlevåg, Gamvik, Vadsø, Vardø	79	80	76	62	52	61	11	77
Nord-Troms	Storfjord, Kvænangen, Lyngen, Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa	80	68	81	77	62	71	25	80
Vest-Finnmark	Loppa, Måsøy, Hasvik, Alta, Hammerfest, Kvalsund	81	71	55	80	71	67	83	25
Midt-Finnmark	Guovdageaidnu-Kautokeino, Nordkapp, Lebesby, Porsanger, Karasjok	82	83	83	75	77	40	35	73
Indre Troms	Lavangen, Salangen, Bardu, Gratangen, Dyrøy	83	82	82	83	60	79	82	83

Indikatorene som er brukt i NæringsNM

Indikatorer for nyetablering:
1. Etableringsfrekvens. Antall nyregistrerte foretak i et år som andel av eksisterende foretak i begynnelsen av året. Bare foretakstypene ASA, AS, ENK, DA, BA, ANS og NUF er tatt med. Rene holdingselskaper er tatt ut av statistikken. Alle tall er basert på Enhetsregisteret.
2. Bransjejustert etableringsfrekvens. Her er etableringsfrekvensene regnet ut på landsbasis for alle bransjer etter NACE 2002 2-siffer kategorisering. Deretter har vi beregnet forventet antall nyregistreringer i hver enkelt region dersom de hadde hatt gjennomsnittlig etableringsfrekvens i hver enkelt bransje. Avviket mellom den beregnede etableringsfrekvensen og den faktiske danner utgangspunktet for denne indikatoren.
3. Vekst i antall foretak. Her er det tatt utgangspunkt i samme metode som etableringsfrekvensen, men gjort fradrag for nedlagte foretak. Dermed er det netto tilvekst i antall foretak som er indikatoren.

Indikatorer for lønnsomhet:
1. Andel foretak med positivt resultat før skatt. Alle regnskapspliktige foretak er med i statistikken, som er basert på tall fra Brønnøysundregisteret.
2. Andel foretak med positivt resultat før skatt, men korrigert for bransjestrukturen. Samme metode for bransjejustering som for nyetablering, men basert på den nye NACE2007-klassifiseringen.
3. Andel foretak med positiv egenkapital.

Indikatorer for vekst:
1. Andel foretak med vekst i omsetning større enn konsumprisindeksen. Alle regnskapspliktige foretak er med i statistikken, som er basert på tall fra Brønnøysundregisteret.
2. Andel foretak med vekst i omsetning større enn konsumprisindeksen, men korrigert for bransjestrukturen. Samme metode for bransjejustering som for nyetablering, men basert på den nye NACE2007-klassifiseringen.
3. Andel foretak med vekst i verdiskaping. Verdiskapingen er målt som summen av driftsresultat og lønnskostnader i bedriftsregnskapene.

Indikator for næringslivets størrelse:
1. Antall arbeidsplasser i næringslivet som andel av folketallet. Tallene er hentet fra statistikkbanken i SSB.

For alle indikatorene er det beregnet rangeringsnummer for regionene fra 1 til 83. Dernest er rangeringsnumrene lagt sammen for de tre indikatorene for nyetableringer. Etterpå er kommuner og regioner rangert etter summen av rangeringsnumrene for de tre indikatorene. I regiontabellen er disse tallene vist. Denne framgangsmåten er repetert for lønnsomhet og vekst. For næringslivets størrelse er det bare en indikator som danner grunnlaget for rangeringsnumrene.

Til slutt er rangeringsnumrene for de fire målene nyetableringer, lønnsomhet, vekst og næringslivets størrelse lagt sammen, for å danne grunnlaget for NæringsNM.

